

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
10. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

Örneklî

Anadolu İmam-Hatip Lisesi

10. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan Hoyladı

Adnan Hoyladı 1979'da Devrek-Zonguldak'ta doğdu. 1996'da Devrek İ.H.L.'den mezun oldu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini 2001'de tamamladı. Aynı yıl D.İ.B'de, 2004'te M.E.B'de çalışmaya başladı. 2010'da M.Ü.S.B.E.'de İslam Hukuku alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Din Eğitimi ve İslam Hukuku alanında çalışmaları bulunan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

Bu kitap internette derlenmiştir. Özellikle fasiharabic.com kullanılmıştır.

İçindekiler

1. Mâzî, Muzâri, Emir (Tekil)	5
1.1. Mazi Fiil.....	5
1.2. Muzari Fiil.....	7
1.3. Emir Fiil	10
1.3.1. Emr-i Hazır.....	10
1.3.2. Emr-i Gaib.....	11
1.3.3. Emr-i Mütakellim.....	12
2. İsim Cümlesi.....	13
2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri	13
2.2. Haberin özellikleri	13
3. İsim ve Sıfat Tamlaması Örnekleri (Basit İsim Cümleleriyle).....	15
3.1. İsim ve Fiil Cümlesinde İsim Tamlaması	15
3.2. İsim ve Fiil Cümlesinde Sıfat Tamlaması.....	16
4. İşaret Zamirleri (هَذَا - هَٰذَا - هَٰؤُلَاءِ).....	18
4.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler.....	18
4.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler.....	21
5. Kişi Zamirleri (هُمَا - أَنْتُمَا - نَحْنُ - هُمْ - أَنْتُمْ - نَحْنُ - هُنَّ - أَنْتُنَّ).....	23
6. İyelik Zamirleri (هُمَا - كَمَا - هُمْ - هُنَّ - كُمْ - كُنَّ).....	25
7. İsim Cümlesi (İkil - Çoğul).....	28
7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri	28
7.2. Haberin özellikleri	28
8. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse).....	30
9. İsim ve Sıfat Tamlaması (İkil - Çoğul)	33
9.1. İsim Tamlaması	33
9.2. Sıfat Tamlaması.....	36
9.2.1. Tanımı.....	36
9.2.2. Sıfat ve Mevsuf Uyumu	37
10. İne ve Benzerlerinin Muttasıl Zamirlerle Kullanımı	39
10.1. İne ve Benzerleri	39

10.1.1. (إِنَّ)	40
10.1.2. (أَنَّ)	41
10.1.3. (كَأَنَّ)	42
10.1.4. (لَكِنَّ)	42
10.1.5. (لَيْتَ)	42
10.1.6. (لَعَنَّ)	43
10.1.7. (لَا) Nâfiye Li'l Cinsi	44
10.1. İnne ve Benzerlerine Zamirlerin Bitişmesi	46
11. Sayılar (20-100 / 21-22...100 / 100-1000)	46
11.1. Atrflı Sayılar	46
11.2. Kök Sayılar	47
11.3. Yüzlü Sayılar	48
11.4. Binli Sayılar	50
12. Muzâri Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes �oğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)	51
13. Saatler (�eyrek / Yirmi Dakika)	53
14. Sayılar ve Temyizi (20-100/21-22...99/100-1000)	55
14.1. Müfred Sayılar	55
14.2. Mürekkeb Sayılar	56
14.3. Ukud Sayılar	56
14.4. Ma'tuf Sayılar	56
15. Mâzî Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes �oğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)	57
16. Mâzî-Muzâri Fiillerin Olumsuzu (İkiller, Müzekker ve Müennes �oğullar)	58
16.1. Mazi Fiilin Olumsuzu	58
16.1.1. Harfu Nefy	58
16.1.2. Cahd-ı Mutlak	60
16.1.3. Cahd-ı Müstağrak	61
16.2. Muzari Fiillerin Olumsuzu	62
16.2.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu	62
16.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzu	63
16.2.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu	63
17. Muzâri Fiilin Cezmi (Tekil – İkil - �oğul)	65
17.1. Cahd-ı Mutlak	65

17.2. Cahd-ı Müstağrak.....	66
17.3. Emr-i Hazır.....	67
17.4. Emr-i Gaib.....	68
17.5. Emr-i Mütekellim.....	69
18. Gelecek Zaman (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar).....	70
19. Emir Fiili (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar).....	71
19.1. Emr-i Hazır.....	71
19.2. Emr-i Gaib.....	72
19.3. Emr-i Mütekellim.....	73
20. Kâne ve Benzerlerinden Bazıları.....	74
20.1. كَانَ (...idi, oldu).....	74
20.2. صَارَ (oldu, dönüştü).....	77
20.3. أَصْبَحَ (sabah (vakti) oldu, sabahladı).....	77
20.4. أَضْحَى (kuşluk (vakti) oldu, kuşlukladı).....	77
20.5. ظَلَّ (gündüz (vakti) oldu, devam etti).....	78
20.6. أَمْسَى (akşam (vakti) oldu, akşamladı).....	78
20.7. بَاتَ (geceleyin oldu, geceledi).....	78
20.8. Ef'âlün'l-İstimrâr.....	80
21. Leyse ile Olumsuz Yapma.....	81
22. Muzâri Fiilinin Nasbı (Tekil - İkil - Çoğul).....	83
22.1. أَنْ (mek, mak).....	84
22.2. لَنْ (asla ...meyecek, mayacak).....	84
22.3. لِي (...mek için, ..mak için).....	85
22.4. لَ (...mek için, ..mak için, ..sın diye).....	85
22.5. إِذَا - إِذْنُ (öyleyse, o zaman, o halde).....	85
22.6. حَتَّى (...incaya kadar).....	86
22.7. أَلْفَاءُ السَّبِيئَةِ.....	86
23. Mâzî Fiil (Meçhûl).....	87
24. Mâzî Fiilinin Olumsuzu (Meçhûl).....	89
25. Meçhûl Çatılı Fiille Soru.....	89
26. İsm-i Mevsuller (Tekil, İkil, Çoğul).....	90
26.1. Müşterek İsm-i Mevsûl.....	90

26.2. Hususî İsm-i Mevsul	92
26.3. Sıla Cümlesinin Özellikleri.....	94
26.4. İsm-i Mevsulun Cümlelerin Unsurlarından Biri olması.....	95
27. (أَنَّ)'ni Mastariye.....	96
28. Mübteda Haber Uyumu (Tekil, İkil, Çoğul).....	97
29. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ) Gelmesi	98
30. Muzâri Fiilinin Başına (كَانَ) Gelmesi	99
31. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ كَانَ) Gelmesi.....	99

1. Mâzî, Muzâri, Emir (Tekil)

1.1. Mazi Fiil

Geçmiş zamanda, yani söylendiği andan önce meydana gelen fiillere denir. "Gitti, oturdu, yazdı, gitmişti, okumuştun" gibi fiiller mazi fiil grubuna giren fiillerdir. Arapçada mazi fiilleri mazi kalıpları ile tanırız.

Fiili maziler Türkçeye en çok "dili geçmiş zaman" ile çevrilir. Mesela كَتَبَ yazdı gibi. Fiili maziler bazen de "dua kipi" anlamında gelir. Mesela رَحِمَ اللهُ Allah rahmet etsin, قَتَلَ اللهُ Allah öldürsün gibi.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Geldi	حَضَرَ	Yardıma etti	نَصَرَ
Kırdı	كَسَرَ	Açtı	فَتَحَ
Duydu	سَمِعَ	Buldu	وَجَدَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali okula gitti.	ذَهَبَ عَلِيٌّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
Çocuk kardeşine selam söyledi.	سَلَّمَ الْوَلَدُ عَلَى أَخِيهِ
Okudu ve yazdı.	قَرَأَ وَكَتَبَ
Doktor geldi.	جَاءَ الطَّيِّبُ
Sınıftan çıktık.	خَرَجْنَا مِنَ الْفَصْلِ

Muzari fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
نَصَرْتُ	Ben yardım ettim.	نَصَرْتُ
نَصَرْتِ	Sen yardım ettin.	نَصَرْتِ
نَصَرَتْ	O yardım etti.	نَصَرَ
نَصَرْنَا	Biz yardım ettik.	نَصَرْنَا
نَصَرْتُمْ	Siz yardım ettiniz.	نَصَرْتُمْ

نَصَرُوا	Onlar yardım ettiler.	نَصَرُوا
نَصَرْنَا	Biz ikimiz yardım ettik.	نَصَرْنَا
نَصَرْتُمَا	Siz ikiniz yardım ettiniz.	نَصَرْتُمَا
نَصَرْتَا	O ikisi yardım etti.	نَصَرَا

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْع (Çoğul)	تَثْنِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
فَتَحُوا	فَتَحَا	فَتَحَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yaptılar	O ikisi yaptı	O yaptı	Türkçesi	
فَتَحْنَا	فَتَحْتَا	فَتَحْتُ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
فَتَحْتُمْ	فَتَحْتُمَا	فَتَحْتِ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yaptınız	Siz ikiniz yaptınız	Sen yaptın	Türkçesi	
فَتَحْتُنَّ	فَتَحْتُمَا	فَتَحْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
فَتَحْنَا	فَتَحْنَا	فَتَحْتُ	(مُشْتَرِكٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler yaptık	Biz ikimiz yaptık	Ben yaptım	Türkçesi	

Not 1: Mazi fiilin başına gelen (فَدَّ) miş'li geçmiş zaman yapar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmiş.	قَدْ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

Not 2: Mazi fiilin başına gelen (فَدَّ) kesinlik ve vurgu katar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
قَدْ نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ	Ne yapacağımı unuttum.

Not 3: Mazi fiilin başına gelen (وَقَدْ) durum bildirir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Camiye girdiğimde imam Fatiha'yı okumayı bitirmiştii.	دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَقَدْ قَرَأَ الْإِمَامُ الْفَاتِحَةَ
Sınıftan çıktığımızda öğretmen dersi anlatmayı bitirmiştii.	خَرَجْنَا مِنَ الْفَصْلِ وَقَدْ شَرَحَ الْمُدْرِسُ الدَّرْسَ
Doktor geldiğinde hasta ölmüştü.	جَاءَ الطَّيِّبُ وَقَدْ مَاتَ الْمَرِيضُ

Not 4: Mazi fiilin başına gelen (قَدْ كَانَ) ...mişti anlamına gelecek şekilde geçmiş zamanın hikâyesi yapar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmişti.	قَدْ كَانَ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

Not 4: (الله) (Lafzatullah) tan önce mazi fiil getirilirse bu bir temenni ya da dua ifade eder.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah ondan razı olsun.	رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
Allah ona merhamet etmesin. (Olumsuzu لا ile yapılır.)	لَا رَحْمَةَ اللَّهُ

1.2. Muzari Fiil

Şimdiki zaman, geniş zamanda bir iş, bir oluş ve bir hareket bildiren fiillere denir. Demek, mazi fiil geçmişten haber verirken; muzari fiil şimdiki zaman, geniş zamandan haber vermektedir. Duruma göre ve başına aldığı ekler ile geleceği de ifade eder. Muzaraat harflerinden (ي ، ت ، أ ، ن) uygun olanının mazi fiilin başına getirilmesi ile Muzari fiiller elde edilirler.

Muzari fiil için şu kaideleri sıralayabiliriz:

1. Muzari fiil mazi fiilden yapılmaktadır. Mazi fiilin başına elif, te, ye ve nun (ا ت ي ن) harflerinden biri şahsa göre getirilir. Bu harfler "eteyne" (أَتَيْنَ) kelimesinde bir araya gelmiştir. Bu harflere "Muzaraat harfleri" denilir.

2. Muzaraat harflerinin harekesi sülâsi (üç harfli fiiller), humâsi (beş harfli fiiller) ve sūdâsi (altı harfli fiiller) fiillerde fethadır. Rubâi fiillerde ise damme yani ötreedir.

3. Mazi fiil muzari yapılırken fiilin sonuna bir takım ekler getirilir. Sonuna ek gelmediği yerlerde harekesi damme yani ötre olur.

4. Sülâsi mazi fiil muzari fiile çevrildiğinde orta harfinin harekesi fiilden fiile göre değişir. Sülâsi fiillerin muzari sigasını öğrenmek için sözlüğe bakmak gerekir. Yani sülâsi fiillerin muzarisi semaîdir. Hâlbuki rubâi (dört harfli), humâsi ve sūdâsi fiillerde muzari fiil belli kalıplara göre gelir.

5. Muzari fiilin başına “se” (سَ) getirilerek “yakın gelecek zaman” ve “sevfe” (سَوْفَ) getirilerek de “uzak gelecek zaman” elde edilir. Mesela: يَكْتُبُ “yazar” fiilinin başına “se” (سَ) getirilerek سَيَكْتُبُ şeklinde söyleyecek olursak, mana “yazacak” anlamına gelir. Eğer سَوْفَ يَكْتُبُ dersek, bu da uzak gelecek zamanda “yazacak” manasına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi
Vuruyor	يَضْرِبُ	ضَرَبَ	Yardıml ediyor	يُنْصُرُ	نَصَرَ
Biliyor	يَعْلَمُ	عَلِمَ	Açıyor	يَفْتَحُ	فَتَحَ
Zannediyor	يَحْسِبُ	حَسِبَ	Güzelleşiyor	يَحْسُنُ	حَسَّنَ

Fiil-i muzâride dikkat edilmesi gereken husus şudur: Yukarıda örnek olarak gösterilen ve أَتَيْنَ harflerinden biriyle başlayan sülâsi (üç harfli) fiillerin ortak noktası; muzaraat harflerinin üstünle başlaması ve hepsinin son harfinin harekesinin merfû olmasıdır. Ortadaki harfin harekesi ise değişkendir. Üstün, ötre veya esre olarak gelebilir ve bunun belli bir kaidesi yoktur. Ancak ezberlenmek ve sözlükten bakılmak suretiyle orta harfi bilinir. Sülâsi mücerret dediğimiz üçlü fiillerde mâzî ile muzâri fiil aşağıdaki altı şekilden biriyle meydana gelir:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi	Bab
Alıyor	يَأْخُذُ	أَخَذَ	Öldürüyor	يَقْتُلُ	قَتَلَ	1. Bab
Dönüyor	يَرْجِعُ	رَجَعَ	Oturuyor	يَجْلِسُ	جَلَسَ	2. Bab
Soruyor	يَسْأَلُ	سَأَلَ	Gidiyor	يَذْهَبُ	ذَهَبَ	3. Bab
Korkuyor	يَجَلُّ	وَجَلَ	Şahit oluyor	يَشْهَدُ	شَهِدَ	4. Bab
Büyük oluyor	يَكْبُرُ	كَبُرَ	Çirkin oluyor	يَقْبُحُ	قَبَحَ	5. Bab
Seviyor	يَمِيقُ	وَمِيقَ	Mirasçı oluyor	يَرِثُ	وَرِثَ	6. Bab

Muzari fiilin çekimi aşağıdaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَغْسِلُ	Ben yıkıyorum.	أَغْسِلُ

تَغْسِلِينَ	Sen yıkıyorsun.	تَغْسِلُ
تَغْسِلُ	O yıkıyor.	يَغْسِلُ
نَغْسِلُ	Biz yıkıyoruz.	نَغْسِلُ
تَغْسِلُونَ	Siz yıkıyorsunuz.	تَغْسِلُونَ
يَغْسِلُونَ	Onlar yıkıyorlar.	يَغْسِلُونَ
نَغْسِلُ	Biz ikimiz yıkıyoruz.	نَغْسِلُ
تَغْسِلَانِ	Siz ikiniz yıkıyorsunuz.	تَغْسِلَانِ
تَغْسِلَانِ	O ikisi yıkıyor.	يَغْسِلَانِ

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ	(مُدَكَّر) غَائِب (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yardım ediyorlar	O ikisi yardım ediyor	O yardım ediyor	Türkçesi	
يَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	(مُؤَنَّث) غَائِبَة (Müennes)	
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	(مُدَكَّر) مُخَاطَب (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yardım ediyorsunuz	Siz ikiniz yardım ediyorsunuz	Sen yardım ediyorsun	Türkçesi	
تَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِينَ	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَة (Müennes)	
نَنْصُرُ	نَنْصُرُ	أَنْصُرُ	(مُشْتَرَك) مُتَكَلِّم (Ortak)	Kendisi
Bizler yardım ediyoruz	Biz ikimiz yardım ediyoruz	Ben yardım ediyorum	Türkçesi	

Not 1: Mâzideki ilk harfi hemze olan أَكَلُ (yedi) - أَمَرَ (emretti) - أَحَدٌ (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzâri mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَكَلُ) şeklinde değil, birleştirilerek أَكَلُّ (yerim), أَمُرُّ (emrederim, emrediyorum), أَحَدُّ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Not 2: قَدْ : Muzari fiilin başına geldiğinde 'muhtemel', 'bazen' ya da 'kesinlik' ifadesi katar. ('kesinlik' ifadesi nadiren kullanılır.)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağabilir.	قَدْ يَمْطُرُ الْمَطَرُ
Hala uyuyor musun? Kalk! Neredeyse ikinci ezanı okunmak üzere.	أَلَا تَزَالُ نَائِمًا؟ قُمْ فَقَدْ أُذِّنَ لِلْعَصْرِ
Yalancı bazen doğruyu söyleyebilir.	قَدْ يَصْدُقُ الْكَذُوبُ
Oysa benim size gönderilmiş Allah'ın bir peygamberi olduğumu biliyorsunuz.	وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci dersine çalışır.	يَجْتَهِدُ التِّلْمِيذُ
Halit kardeşini görüyor.	يَرَى خَالِدَ أَخَاهُ
Gelecek durakta iniyorum.	أَنْزِلُ فِي الْمَحَطَّةِ الْقَادِمَةِ
Yağmur yağıyor.	يَمْطُرُ الْمَطَرُ
Yumurta yerim.	أَكُلُ الْبَيْضَ

1.3. Emir Fiil**1.3.1. Emr-i Hazır**

Muzâri fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (أ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	

اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	
تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبْنَ	اُكْتُبَا	اُكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَحَدَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أَكُلْ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُلْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُلْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُلْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاقْرَأْهُ
Yerine otur.	اجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اعْمَلَا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	ارْكَبْنَ السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

1.3.2. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari

filin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki "nun" (ن) düşürülür. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Müzekker Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müennes Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	Müennes Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetede ki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

1.3.3. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	

لِنَكْتُبُ	لِنَكْتُبُ	لَأَكْتُبُ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لَأُدْرُسُ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

2. İsim Cümlesi

2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
çalışkandır.	Ali
Harekesi Zamme	Harekesi Zamme
Nekre İsim	Marife İsim
Haber bir cümle veya bir kelime olabilir.	Mübteda genelde bir isim veya mastar olur.

2.2. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçede ...dır...dir ile biten kelimeler haberdir. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle (isim, fiil veya şibih cümle) olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, "yer itibariyle merfu" anlamında "mahallen merfu" ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkil cem'i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ
Müennes ve çoğul (akılsız)	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّاراتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحْمَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ

Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

3. İsim ve Sıfat Tamlaması Örnekleri (Basit İsim Cümleleriyle)

3.1. İsim ve Fiil Cümlesinde İsim Tamlaması

Arapça izafet terkibi olarak adlandırılan isim tamlaması Muzâf Muzâfun İleyh adıyla iki isimden oluşur. Muzaf tamlanan olup muzafun ileyh de tamlayandır. Bu iki mana açısından birbirini tamamlarlar. İzafet terkibi isim cümlesinde mübteda ya da haber olabilir. Mübteda ile haberin harekesi zamme olduğundan isim cümlesinde muzafın harekesi zamme olur.

Muzafun İleyh (Tamlayan)	Muzaf (Tamlanan)
الْوَلَدِ	قَلَمٌ
Çocuğ <u>un</u>	kalemi
وَلَدٍ	قَلَمٌ
(Herhangi) Bir çocuğ <u>un</u>	kalemi
Harekesi her zaman mecrurdur. (Kesra) Marife olması için (أل) takısı alabilir. Nekre olduğunda iki kesra alır.	Harekesi cümledeki yerine göre değişir. (أل) takısı almaz. Tenvin almaz.

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuğ <u>un</u> kitabı güzeldir.	كِتَابُ الْوَلَدِ جَمِيلٌ
Çocuğ <u>un</u> iki kitabı güzeldir.	كِتَابَا الْوَلَدِ جَمِيلَانِ
Çocuğ <u>un</u> kitaları güzeldir.	كُتُبُ الْوَلَدِ جَمِيلَةٌ
Uçağ <u>ın</u> yolcuları geliyor.	مُسَافِرُو الطَّائِرَةِ حَاضِرُونَ
Uçağ <u>ın</u> bayan yolcuları geliyor.	مُسَافِرَاتُ الطَّائِرَةِ حَاضِرَاتٌ

Sizin kitabınız faydalıdır.	كِتَابُكُمْ مُفِيدٌ
Mü'minin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ
Mü'minlerin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ بَيْتُ اللَّهِ
Mü'minelerin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنَاتِ بَيْتُ اللَّهِ
Dönerler bir okulun öğrencileridir.	الرَّجِعُونَ طُلَّابُ مَدْرَسَةٍ
Dönerler bir okulun kız öğrencileridir.	الرَّجِعَاتُ طَالِبَاتُ مَدْرَسَةٍ
Döner iki kişi bir okulun iki öğrencisidir.	الرَّجِعَانِ طَالِبَا مَدْرَسَةٍ
Döner iki bayan bir okulun iki kız öğrencisidir.	الرَّجِعَتَانِ طَالِبَتَا مَدْرَسَةٍ
Çocuğun kitabı bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Nekre)	وُجِدَ كِتَابُ وَلَدَيْنِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Marife)	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدَيْنِ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتَ الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمُوا الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةَ
Hâlit'in iki kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَيْ خَالِدٍ
Halit ana babasının ölümünden sonra ne yaptı?	مَاذَا فَعَلَ خَالِدٌ بَعْدَ مَوْتِ وَالِدَيْهِ؟
Ahmet Cuma namazını şehrin mescidinde eda etti.	أَدَّى أَحْمَدُ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ
Tatil günlerinde ailemle başkente giderim.	فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ أَذْهَبُ مَعَ عَائِلَتِي إِلَى الْعَاصِمَةِ
Okulun öğrencileri her işte ona sorarlar.	يَسْأَلُهُ طُلَّابُ الْمَدْرَسَةِ فِي كُلِّ عَمَلٍ
Allah bütün insanları kıyamet gününde toplar.	يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ جَمِيعًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ

3.2. İsim ve Fiil Cümlesinde Sıfat Tamlaması

En az bir isim ve bir sıfattan meydana gelen tamlamadır. Arapçada sıfat tamlaması yapılırken önce isim sonra onu niteleyen sıfat gelir. Özelliği belirtilen isme mevsuf; özelliğe de sıfat, denilir. Sıfat tamlaması isim cümlesinin

bir ögesi olabilir. Mübteda veya haber olan sıfat tamlamalarının harekesi zammedir. Haber olan sıfat tamlamasının önüne harfi cer-zarf gelirse veya başka bir ismin muzafun ileyi olursa harekesi kesra olur.

Sıfat (Na't)	Mevsuf (Men'ut)
جَمِيلَةٌ	بِنْتُ
Güzel	bir kız
الْكَبِيرُ	الْوَلَدُ
Büyük	çocuk

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben <u>yeni bir öğrenciyim</u> .	أَنَا تَلْمِيذٌ جَدِيدٌ
<u>Büyük evin</u> şehirdedir.	بَيْتُكَ الْكَبِيرُ فِي الْمَدِينَةِ
<u>Ödül çalışkan öğrencinindir</u> .	الْجَائِزَةُ لِلطَّالِبِ الْمُجْتَهِدِ
Muhammed <u>lisede</u> öğrencidir.	مُحَمَّدٌ طَالِبٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ
Çocuk evin <u>büyük bahçesinde</u> dir.	الْوَلَدُ فِي حَدِيقَةِ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرَةِ
Fatıma <u>çalışkan ve ihlaslı bir öğrencidir</u> .	فَاطِمَةٌ تَلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُخْلِصَةٌ
<u>Küçük evler büyük şehirlerde</u> dir.	الْبُيُوتُ الصَّغِيرَةُ فِي الْمَدِينِ الْكَبِيرَةِ
Kur'an'da <u>açık deliller</u> vardır.	فِي الْقُرْآنِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ
Bahçede <u>büyük kızlar</u> var.	فِي الْحَدِيقَةِ بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ
Ondan <u>iki parlak göz</u> bakıyor.	تَنْظُرُ مِنْهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ
Kütüphaneden <u>iki yeni kitap</u> aldım.	أَخَذْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كِتَابَيْنِ جَدِيدَيْنِ
<u>Başarılı öğrenciler</u> geldi.	حَضَرَ التَّلَامِيذُ النَّاجِحُونَ
<u>Çalışkan öğrenciler</u> imtihanda başarılı oldu.	نَجَحَتِ التَّلْمِيذَاتُ الْمُجْتَهِدَاتُ فِي الْإِمْتِحَانِ
<u>Uzun güzel bir kalem</u> satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ قَلَمًا طَوِيلًا جَمِيلًا
<u>Çalışkan öğrenciyle</u> konuştum.	كَلَّمْتُ الطَّالِبَ الْمُجْتَهِدَ

Geceleyin <u>Arap radyolarını</u> dinliyorum.	أَسْتَمِعُ إِلَى الإِذَاعَاتِ الْعَرَبِيَّةِ لَيْلًا
<u>Zor kitapları</u> anlamak istiyorum.	أُرِيدُ أَنْ أَفْهَمَ الْكُتُبَ الصَّعْبَةَ
<u>Gelecek yıl Arapçayı</u> sağlamlaştırmayı umuyoruz.	نَتَمَنَّا أَنْ نُثَقِّنَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ فِي السَّنَةِ التَّحْضِيرِيَّةِ

4. İşaret Zamirleri (هَذَانِ - هَؤُلَاءِ)

4.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler

Yakındaki isimlere işaret etmek kullanılır. Bu amaçla kullanıldığında işaret zamirinden sonra gelen isim marife olur. İşaret zamirinden sonra gelen kelimeye muşârun ileyh (işaret edilen) denir. Bu isim müzekker ve müennes olması açısından işaret zamiriyle uyumlu olmak zorundadır.

Adam	Bu
الرَّجُلُ	هَذَا
Muşârun İleyh	İsmi İşaret (İşaret İsmi)
Marife İsim	Marife

Örnekler: Tekil ve Çoğulu

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
هَؤُلَاءِ	هَذِهِ	هَذَا
Bunlar	Bu	Bu
هَؤُلَاءِ الرَّجَالُ	هَذِهِ الْبِنْتُ	هَذَا الرَّجُلُ
Bu adamlar	Bu kız	Bu adam

Örnekler: Tesniyesi

Müennes	Müzekker	
هَاتَانِ	هَذَانِ	Ref (Zamme) Hali
هَاتَيْنِ	هَذَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Bu ikisi	Bu ikisi	
هَاتَانِ الْبِنَاتِ	هَذَانِ الْوَلَدَانِ	Ref (Zamme) Hali

Bu iki kız	Bu iki çocuk	
هَاتَيْنِ الْبَنَاتَيْنِ	هَدَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Bu iki kız	Bu iki çocuk	

Ref hali kelimenin harekesinin zamme (ötre) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde mübteda (özne), haber (yüklem) ve fail (özne) olduğunda harekesi zamme olur.

Nasp hali kelimenin harekesinin fetha (üstün) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde meful (nesne) olduğunda harekesi fetha olur. Tesniyelerde kelimenin sonuna يَنْ cemilerde ise müzekkere يَنْ veya müenneslere اتِ eklenerek nasb edilir.

Cer hali kelimenin harekesinin kesra (esre) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde başına harfi cer gelirse, muzafun ileyh olarak gelirse veya bir zarftan sonra gelirse harekesi kesra olur. Tesniyelerde kelimenin sonuna يَنْ cemilerde ise müzekkere يَنْ veya müenneslere اتِ eklenerek cer edilir.

Her cansız çoğul tek bir müennes hükmünde olduğundan insana işaret olmadığı takdirde cemi yerine müfred müennes işareti kullanılır.

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bu kitaplar	هَذِهِ الْكُتُبُ	Şu kitaplar	تِلْكَ الْكُتُبُ	Bu kalemler	هَذِهِ الْأَقْلَامُ

İşaret isimlerine harf-i cer birleştiğinde harf-i cer işaret isimli kelimenin önünde yazılır.

Türkçesi	Arapçası
Bu kitapta	فِي هَذَا الْكِتَابِ

Bir yeri göstermek için (burası, burada) manasına kullanılan işaret sıfatı هُنَا dır.

Türkçesi	Arapçası
Burası evimizdir.	هُنَا بَيْتُنَا

Uzak bir yeri göstermek için ise هُنَا sıfatının sonuna كْ takısı gelir. (هُنَاكَ) orası, orada. Daha uzak bir yeri göstermek için (هُنَالِكَ) kullanılır.

Türkçesi	Arapçası
Orası okulumuzdur.	هُنَاكَ مَدْرَسَتُنَا
Onu taa orada gördüm.	رَأَيْتُهُ هُنَالِكَ

Not: İşaret isimlerinden müfred ve cemilerin harekesi mebnidir. Yani cümle içindeki hali ne olursa olsun bu kelimelerin sonunda bir değişiklik olmaz.

Örnekler: Müfret

Türkçesi	Arapçası	
Bu çocuk geldi.	جَاءَ هَذَا الْوَلَدُ	Ref müfret müzekker
Bu kız geldi.	جَاءَتْ هَذِهِ الْبِنْتُ	Ref müfret müennes
Bu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَا الْوَلَدَ	Nasp müfret müzekker
Bu kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَذِهِ الْبِنْتَ	Nasp müfret müennes
Bu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذَا الْوَلَدِ	Cer müfret müzekker
Bu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذِهِ الْبِنْتِ	Cer müfret müennes

Örnekler: Tesniye

Türkçesi	Arapçası	
Bu iki çocuk geldi	جَاءَ هَذَانِ الْوَلَدَانِ	Ref tesniye müzekker
Bu iki kız geldi.	جَاءَتْ هَاتَانِ الْبِنْتَانِ	Ref tesniye müennes
Bu iki çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Nasp tesniye müzekker
Bu iki kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَاتَيْنِ الْبِنْتَيْنِ	Nasp tesniye müennes
Paraları bu iki çocuktan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ هَذَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Cer tesniye müzekker
Paraları bu iki kızdan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ هَاتَيْنِ الْبِنْتَيْنِ	Cer tesniye müennes

Örnekler: Cemi

Türkçesi	Arapçası	
Bu Müslümanlar geldi.	جَاءَ هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمُونَ	Ref müfret müzekker
Bu kızlar geldi.	جَاءَتْ هَؤُلَاءِ الْبَنَاتُ	Ref müfret müennes
Bu Müslümanları gördüm.	رَأَيْتُ هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمِينَ	Nasp müfret müzekker
Bu kızları gördüm.	رَأَيْتُ هَؤُلَاءِ الْبَنَاتِ	Nasp müfret müennes

Bu Müslümanlara selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمِينَ	Cer müfret müzekker
Bu kız çocuklarına selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَؤُلَاءِ الْبَنَاتِ	Cer müfret müennes

4.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler

Uzaktaki isimlere işaret etmek kullanılır. Yakın için kullanılanlarla aynı kurallara tabidir.

Örnekler: Tekil ve Çoğulu

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
أُولَئِكَ	تِلْكَ	ذَلِكَ - ذَلِكَ
Şunlar	Şu	Şu
أُولَئِكَ الرَّجَالُ	تِلْكَ الْبَنَاتُ	ذَلِكَ الرَّجُلُ
Şu adamlar	Şu kız	Şu adam

أُولَئِكَ kelimesindeki vâv yazıldığı halde okunmaz. İşaret isimlerinden yalnızca tesniye halleri murabdır, yani merfû ve mansûb ya da mecrûr oluşuna göre değişir. Diğerleri ise mebnidir. İşaret isimleri normal olarak isimlerden önce gelirler. Sayı yönünden ve müzekkerlik müenneslik bakımından önüne geldiği kelimelerle tam bir uyum halindedirler.

Örnekler: Tesniyesi

Müennes	Müzekker	
تَانِكَ	ذَانِكَ	Ref (Zamme) Hali
تَيْنِكَ	ذَيْنِكَ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Şu ikisi	Şu ikisi	
تَانِكَ الْبَنَاتَانِ	ذَانِكَ الْوَلَدَانِ	Ref (Zamme) Hali
Şu iki kız	Şu iki çocuk	
تَيْنِكَ الْبَنَاتَيْنِ	ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Şu iki kız	Şu iki çocuk	

Örnekler: Müfret

Türkçesi	Arapçası	

Şu çocuk geldi.	جَاءَ ذَلِكَ الْوَلَدُ	Ref müfret müzekker
Şu kız geldi.	جَاءَتْ تِلْكَ الْبِنْتُ	Ref müfret müennes
Şu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ ذَلِكَ الْوَلَدَ	Nasp müfret müzekker
Şu kızını gördüm.	رَأَيْتُ تِلْكَ الْبِنْتَ	Nasp müfret müennes
Şu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَاكَ الْوَلَدِ	Cer müfret müzekker
Şu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى تِلْكَ الْبِنْتِ	Cer müfret müennes

Örnekler: Tesniye

Türkçesi	Arapçası	
Şu iki çocuk geldi	جَاءَ ذَانِكَ الْوَلَدَانِ	Ref tesniye müzekker
Şu iki kız geldi.	جَاءَتْ تَانِكَ الْبِنْتَانِ	Ref tesniye müennes
Şu iki çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Nasp tesniye müzekker
Şu iki kızını gördüm.	رَأَيْتُ تَيْنِكَ الْبِنْتَيْنِ	Nasp tesniye müennes
Paraları şu iki çocuktan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Cer tesniye müzekker
Paraları bu iki kızdan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ تَيْنِكَ الْبِنْتَيْنِ	Cer tesniye müennes

Örnekler: Cemi

Türkçesi	Arapçası	
Şu Müslümanlar geldi.	جَاءَ أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمُونَ	Ref müfret müzekker
Şu kızlar geldi.	جَاءَتْ أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتُ	Ref müfret müennes
Şu Müslümanları gördüm.	رَأَيْتُ أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمِينَ	Nasp müfret müzekker
Şu kızları gördüm.	رَأَيْتُ أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتِ	Nasp müfret müennes
Şu Müslümanlara selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمِينَ	Cer müfret müzekker
Şu kız çocuklarına selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتِ	Cer müfret müennes

5. Kişi Zamirleri (هُمَا - أَنْتُمَا - نَحْنُ - هُمْ - أَنْتُمْ - نَحْنُ - هُنَّ - أَنْتُنَّ)

Munfasıl Zamir: Hiçbir kelimeye bitişmeden ayrı bir kelime olarak yazılan zamirlerdir. Bu zamirler kendi arasında ikiye ayrılırlar: 1- Merfu munfasıl zamir. 2- Mensub munfasıl zamir.

Merfu Munfasıl Zamir: Zamirlerin sonu aslında cümledeki yerlerine göre değişmez. Yani mebni kelimelerdir. Bu zamirler fiil cümlesinde fail, isim cümlesinde mübteda veya fasıl zamiri olarak kullanılırlar. (Harekesinin zamme olması gereken her durumda bu zamirler kullanılırlar.) Başka bir kelimeye bitişmezler. Fiil cümlesinde çekimli fiilden sonra gelirler.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
أَنَا	Ben	أَنَا
أَنْتِ	Sen	أَنْتَ
هِيَ	O	هُوَ
نَحْنُ	Biz	نَحْنُ
أَنْتُنَّ	Siz	أَنْتُمْ
هُنَّ	Onlar	هُمْ
هُمَا	O ikisi	هُمَا
أَنْتُمَا	Siz ikiniz	أَنْتُمَا
نَحْنُ	Biz ikimiz	نَحْنُ

Merfu munfasıl zamir çekim tablosu

جَمْعٌ (Çoğul)	تَنْبِيْةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
هُمْ	هُمَا	هُوَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar	O ikisi	O	Türkçesi	
هُنَّ	هُمَا	هِيَ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
أَنْتُمْ	أَنْتُمَا	أَنْتَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler	Siz ikiniz	Sen	Türkçesi	
أَنْتُنَّ	أَنْتُمَا	أَنْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	

نَحْنُ	نَحْنُ	أَنَا	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler	Biz ikimiz	Ben	Türkçesi	

Mansub Munfasıl Zamirler: Cümlede daha çok meful olarak kullanılır. Mefuller nasb durumunda olduğundan bu zamirlere mensub munfasıl zamirler denir. Mensub munfasıl zamirleri şu tabloda toplu olarak gösterebiliriz.

جَمْعٌ (Çoğul)	تَّثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
إِيَّاهُمْ	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهُ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlara, onları	O ikisine, o ikisini	Ona, onu	Türkçesi	
إِيَّاهُنَّ	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهَا	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Size, sizi	Siz ikinize, siz ikinizi	Sana, seni	Türkçesi	
إِيَّاكُمْ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكَ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Kendisi
Size, sizi	Siz ikinize, siz ikinizi	Sana, seni	Türkçesi	
إِيَّاكُنَّ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكِ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bize, bizi	Biz ikimize, biz ikimizi	Bana, beni	Türkçesi	
إِيَّانَا	إِيَّانَا	إِيَّايَ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bize, bizi	Biz ikimize, biz ikimizi	Bana, beni	Türkçesi	

Örnekler: Merfu munfasıl zamirler

Türkçesi	Arapçası
O evde hastadır.	هُوَ مَرِيضٌ فِي الْمَنْزِلِ
O, teyzesine bir mektup yazdı.	هِيَ كَتَبَتْ رِسَالَةً إِلَى خَالَتِهَا
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتَ مُدَرِّسٌ؟
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتِ مُدَرِّسَةٌ؟
Ben dedeme bir mektup yazdım.	أَنَا كَتَبْتُ رِسَالَةً إِلَى جَدِّي
Biz lisede okuyoruz.	نَحْنُ نَدْرُسُ فِي الثَّانَوِيَّةِ
O ikisi Arapça okudular	هُمَا دَرَسَا الْعَرَبِيَّةَ

Siz ikiniz gittiniz.	أَنْتُمَا ذَهَبْتُمَا
Biz (ikimiz) otobüse bindik.	نَحْنُ رَكِبْنَا الْحَافِلَةَ

Örnekler: Merfu munfasıl zamirler

Türkçesi	Arapçası
Ben seni ve onu çarşıda gördüm.	أَنَا رَأَيْتُكَ وَ إِيَّاهُ فِي السُّوقِ
Kadın Aişe'yi o sandı.	ظَنَّتِ الْمَرْأَةُ عَائِشَةَ إِيَّاهَا
Adam Halit'i sen zannetti.	ظَنَّ الرَّجُلُ خَالِدًا إِيَّاكَ
Adam Halide'yi sen zannetti.	ظَنَّ الرَّجُلُ خَالِدَةَ إِيَّاكَ
Hoca yalnız beni methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّايَ
Hoca yalnız bizi methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّانَا
Kardeşlerinizi ve sizi zengin bulduk.	وَجَدْنَا إِخْوَانَكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَغْنِيَاءَ
Halit'i ve sizi çarşıda gördüm.	رَأَيْتُ خَالِدًا وَ إِيَّاكُمْ فِي السُّوقِ
Ben seni ve o ikisini çarşıda gördüm.	أَنَا رَأَيْتُكَ وَ إِيَّاهُمَا فِي السُّوقِ
Hoca yalnız biz (ikimiz)i methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّانَا

Not: Me'ûl munfasıl zamirler başa geldikleri takdirde vurguyu kuvvetlendirmek amacıyla "yalnız, ancak sana, ancak ona.." manası verirler.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Yalnızca sana ibadet ettim ey Rabbim!	إِيَّاكَ عَبَدْتُ يَا رَبِّي

6. İyelik Zamirleri (هُمَا - كَمَا - هُمْ - هُنَّ - كُمْ - كُنَّ)

Bu zamirler fiil cümlesinde meful olarak kullanılırlar. Ayrıca aitlik (iyelik) zamiri olarak cümlelerde herhangi bir öge olarak kullanılırlar.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
ي	Beni, bana, benim	ي

لِ	Seni, sena, senin	لَكَ
لِهَا	Onu, ona, onun	لِهَا
لَنَا	Bizi, bize, bizim	لَنَا
لَكُمْ	Sizi, size, sizin	لَكُمْ
لَهُنَّ	Onları, onlara, onların	لَهُنَّ
لَهُمَا	O ikisini, o ikisine, o ikisinin	لَهُمَا
لَكُمْمَا	Siz ikinizi, siz ikinize, siz ikinizin	لَكُمْمَا
لَنَا	Biz(ikimiz)i, biz(ikimiz)e, biz(ikimiz)in	لَنَا

İsimlerin sonuna birleşen zamirler, isim tamlaması [muzâf (tamlanan)-muzâfun ileyh (tamlayan)] şeklinde o ismin kime ait olduğunu bildirir. Sonuna zamir alan kelime ise artık harf-i tarif almaz. Çünkü zaten belirli hale gelmiştir.

Örnek:

قَلَمُكَ	
Muzafun İleyh	<u>Muzaf</u>
Senin	<u>kalemin</u>

İsimlerin sonuna eklenen birleşik zamirlerin tablo halinde gösterimi

جَمْع (Çoğul)	تَثْنِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
قَلَمُهُمْ	قَلَمُهُمَا	قَلَمُهُ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onların kalemi	O ikisinin kalemi	Onun kalemi	Türkçesi	
قَلَمُهُنَّ	قَلَمُهُمَا	قَلَمُهَا	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
قَلَمُكُمْ	قَلَمُكُمَا	قَلَمُكَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizin kaleminiz	İkinizin kalemi	Senin kalemin	Türkçesi	
قَلَمُكُنَّ	قَلَمُكُمَا	قَلَمُكِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
قَلَمُنَا	قَلَمُنَا	قَلَمِي	(مُشْتَرِكٌ) (Ortak)	Ken

Bizim kalemimiz	İkimizin kalemi	Benim kalemim	Türkçesi	

Not: Zamirlerin harekesi değişmez fakat zamirden önceki ismin harekesi fâil mef'ûl vs. oluşuna yani cümledeki yerine göre hareke alır. Ancak mütekellim yâ'sı (ي) birleşen ismin son harfinin harekesi her durumda esre olarak harekelenir. (مَدْرَسَتِي) okulum, (صَدِيقِي) arkadaşım gibi.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Onun (erkek) kalemini aldım.	أَخَذْتُ قَلَمَهُ
Onun (kadın) kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَهَا
Bu senin kitabındır.	هَذَا كِتَابُكَ
Elbiselerini giydim.	لَبِستُ مَلَابِسَكَ
Bu benim çantam.	هَذِهِ حَقِيبَتِي
Bu bizim okulumuz.	هَذِهِ مَدْرَسَتُنَا
Ali'yi gördüm ve ona selam verdim.	رَأَيْتُ عَلِيًّا وَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ
Sana söylüyorum.	أَقُولُ إِلَيْكَ
Çocuğun okuldan geldi.	حَضَرَ وَلَدُكَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ
Ahmet kalemini buldu.	وَجَدَ أَحْمَدُ قَلَمَهُ
Ahmed dersini senin kaleminle yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ دَرْسَهُ بِقَلَمِكَ
Kitabını masaya koydu.	وَضَعَ كِتَابَهُ عَلَى الطَّاوِلَةِ
Kapısını açtık.	فَتَحْنَا بَابَهُ
Halit hayatını din için bağışladı.	وَهَبَ خَالِدٌ حَيَاتَهُ لِلدِّينِ
Kitaplarını aldılar.	أَخَذْنَ كُتُبَهُنَّ
Arkadaşımla çay içtim.	شَرِبْتُ الشَّايَ مَعَ صَدِيقِي
Kapılarını açtık.	فَتَحْنَا أَبْوَابَهُمْ
Evde kitaplarımı okudum.	قَرَأْتُ كُتُبِي فِي الْبَيْتِ

Arabama bindim.	رَكِبْتُ سَيَّارَتِي
Ahmet ve Adil babalarından bisiklet istediler	طَلَبَ أَحْمَدُ وَ عَادِلٌ مِنَ وَالِدَيْهِمَا الدَّرَاجَةَ

7. İsim Cümlesi (İkil - Çoğul)

7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Türkçesi	Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
Ali çalışkandır.	مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
İki öğrenci çalışkandır.	مُجْتَهِدَانِ	التِّلْمِيذَانِ
Müslümanlar ihlaslıdır.	مُخْلِصُونَ	الْمُسْلِمُونَ
Ayşe çalışkandır.	مُجْتَهِدَةٌ	عَائِشَةُ
İki (kız) öğrenci çalışkandır.	مُجْتَهِدَاتِنِ	التِّلْمِيذَاتِنِ
(Hanım) Müslümanlar çalışkandır.	مُجْتَهِدَاتُ	الْمُسْلِمَاتُ

7.2. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçede ...dır...dir ile biten kelimeler haberdir. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, "yer itibariyle merfu" anlamında "mahallen merfu" ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkıl cem'i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التَّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التَّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوَلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوَلَةِ

8. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse)

Arapça'da Esmâ'ül-Hamse denen ve tamlama kalıbında kullanıldığında alışılmamış bir şekil değişikliğine uğrayan 5 isim vardır. Bu beş isim şunlardır:

فُو (ağız) ذُو (sahip) أَخ (erkek kardeş) أَب (baba) حَم (kayınpeder)

Bu isimler mütekellim yâ'sı (ي) dışındaki zamirle birleştikleri takdirde (vâv: و) ile merfû, (elif: ا) ile mansûb ve (yâ: ي) ile mecrû olurlar. Yâni bu isimlerden birinin fâil ya da mübtedâ veya nâib-i fâil olması durumunda son harfinin merfû (ötre) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda vâv bulunur (أَبُوكَ gibi). Mef'ûl gibi mansûb (fethalı) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda elif bulunur (أَخَاكَ gibi). Harf-i cer'den sonra gelmeleri gibi esre olmaları gereken durumda ise sonunda yâ bulunur (مِنْ أَبِيكَ - مِنْ أَخِيكَ gibi).

Beş ismin irabının harflerle olabilmesi için şu şartların oluşması gerekmektedir:

1. Müfred olmalı. Tesniye veya cemî olmamalı.
2. Mütekellim yâ'sı dışında herhangi bir isme veya zamire muzâf olmalı.
3. Musaggar olmamalı. Yani küçültme vezninde (ism-i tasgir) olmamalı.

Bu şartları taşıyan beş ismin ref hali vav (و), nasb hali elif (ا) cer hali ise yâ (ي) ile olmaktadır. Beş isimden أَخ - أَب - حَم bu şartları taşımazlarsa normal müfred kelimeler gibi hareke alırlar. ذُو - فُو ancak yularındaki şartlar dahilinde kullanılırlar. Ağız anlamına gelen فُو , ayrıca mim harfiyle de kullanılmaktadır. Mim ile kullanıldığında muzâf dahi olsa irabı harekeyle olur. Misal: فَمَهُ - فَمَهُ

Mecrû Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	Beş İsim	Türkçesi
أَبِي	أَبَا	أَبُو	أَب	Baba
أَخِي	أَخَا	أَخُو	أَخ	Kardeş
حَمِي	حَمَا	حَمُو	حَم	Kayınpeder
ذِي	ذَا	ذُو	ذُو	Sahip
فِي	فَا	فُو	فُو	Ağız

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Merfu

Türkçesi	Arapçası
Baban işten döndü.	رَجَعَ أَبُوكَ مِنَ الْعَمَلِ
Kardeşi Ankara'ya gitti.	سَافَرَ أَخُوهُ إِلَى أَنْقَرَةَ

Ağzın dert görmesin.	لَا فُضَّ فُوكَ
Kayınpederi çok zengindir.	حَمُوهُ غَنِيٌّ جِدًّا
Edep sahibi sevilir.	دُو الْأَدَبِ مَحْبُوبٌ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mansub

Türkçesi	Arapçası
Babam, kayınpederini akşam yemeğine davet ediyor.	أَبِي يَدْعُو حَمَاكَ إِلَى الْعِشَاءِ
Diş doktoru hastadan ağzını açmasını istedi.	طَلَبَ طَبِيبُ الْأَسْنَانِ مِنَ الْمَرِيضِ أَنْ يَفْتَحَ فَاهُ
Kim olursa olsun hak sahibine hakkını ver.	أَتِذَا الْحَقِّ حَقَّهُ كَانْنَا مَنْ كَانَ
Hangimiz rahmetli babanı tanımayız ki!	مَنْ مِمَّنَّا لَا يَعْرِفُ أَبَاكَ الْمَرْحُومَ
Müdür, Ali'nin kardeşini sınıftan attı.	طَرَدَ الْمُدِيرُ أَخَا عَلِيِّ مِنَ الصَّفِّ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mecrur

Türkçesi	Arapçası
Ağzımda su var, ağzında su olan kimse konuşabilir mi?	فِي فَمِي مَاءٌ وَهَلْ يَنْطِقُ مَنْ فِي فِيهِ مَاءٌ
Kardeşine söyle bir daha benle konuşmasın.	قُلْ لِأَخِيكَ لَا يَتَكَلَّمْ مَعِيَ ثَانِيَةً
Kötü ahlaklı kişiden uzak dur.	إِبْتَعِدْ عَن شَخْصٍ ذِي خُلُقٍ سَيِّئٍ
Her kız babasına hayrandır.	كُلُّ بِنْتٍ بِأَبِيهَا مُعْجَبَةٌ
Dersten sonra kayınpederine uğrayacağım.	سَأَمُرُّ بِحَمِيكَ بَعْدَ الدَّرْسِ

Bu beş isimden أَحْ – أَبٌ – حَمٌ – تاملama kalıbında olmadıklarında normal kurallı isimler gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Baba çarşıdan evine dönüyor.	الْأَبُّ يَرْجِعُ إِلَى بَيْتِهِ مِنَ السُّوقِ
Kayın pederin senin babandır.	حَمُوكَ أَبٌ لَكَ

دُو (sahip olan) sadece tamlama yapısının ilk elemanı olan muzâf olarak görev yapar ve belirsiz (nekre) şekli de yoktur. Zamirlerle kullanılmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten sen akıllısın.	إِنَّكَ ذُو عَقْلٍ
Kerim insanlara karşı fazilet (iyilik) sahibidir.	الْكَرِيمُ ذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ

Bu beş isimden biri olan ve Kur'ân'da çok geçen ذُو isminin çekimi şöyledir:

Mecrûr Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	
ذِي	ذَا	ذُو	Müfred-Müzekker
ذَاتِ	ذَاتَ	ذَاتُ	Müfred-Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوَا	Müsennâ-Müzekker
ذَوَاتِي	ذَوَاتِي	ذَوَاتَا	Müsennâ- Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوُوا	Cem-Müzekker
ذَوَاتِ	ذَوَاتِ	ذَوَاتُ	Cem-Müennes
أُولِي	أُولِي	أُولُوا	Cem-Müzekker
أُولَاتِ	أُولَاتِ	أُولَاتُ	Cem-Müennes

Beş ismin tesniyeleri:

Nasp Hali	Merfu Hali	Beş İsim	
أَبَوَيْنِ	أَبَوَانِ	أَبَّ	Baba
أَخَوَيْنِ	أَخَوَانِ	أَخَّ	Erkek Kardeş
حَمَوَيْنِ	حَمَوَانِ	حَمَّ	Kayınpeder
ذَوِي	ذَوَا	ذُو	Sahip
فَمَيْنِ	فَمَانِ	فُو - فَمَّ	Ağız

Beş ismin cemileri:

Merfu Hali	Beş İsim	

آبَاءٌ	أَبٌ	Baba
إِخْوَانٌ - إِخْوَةٌ	أَخٌ	Erkek Kardeş
أَحْمَاءٌ	حَمٌّ	Kayınpeder
أَوْلُو - ذَوُّوا	ذُو	Sahip
أَفْوَاهٌ	فُو - فَمٌّ	Ağız

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kaç kardeşin var? İki kardeşim var.	كَمْ أَخًا لَكَ؟ لِي إِخْوَانِ اثْنَانِ
Çocuklar ana babalarına saygı gösterir.	يَحْتَرِمُ الْإِبْنَاءُ الْآبَاءَ وَالْبَوَيْنِ
Ana babamız bize yardım ediyor.	يَنْصُرُنَا آبَاؤُنَا
Çalışkan iki kardeş geldi.	جَاءَ الْإِخْوَانِ الْمُجْتَهِدَانِ
İlim sahibi iki kişiyi gördüm.	رَأَيْتُ ذَوِي عِلْمٍ
Babanıza selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَبِيكُمْ
Kardeşler birbirlerine yardım ederler.	الْإِخْوَانُ يُسَاعِدُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
Babalar çocuklarının eğitiminden sorumludurlar.	الْآبَاءُ مَسْئُولُونَ عَنِ تَرْبِيَةِ أَوْلَادِهِمْ
Babam her yıl bir kere düzenlenen kayınpederler toplantısına katıldı.	شَارَكَ أَبِي فِي اجْتِمَاعِ الْأَحْمَاءِ الَّذِي يُقَامُ مَرَّةً كُلَّ عَامٍ
İhtiyaç sahipleri geldi.	جَاءَ ذَوُو الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerini gördüm.	رَأَيْتُ ذَوِي الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerine selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَوِي الْحَاجَاتِ

9. İsim ve Sıfat Tamlaması (İkil - Çoğul)**9.1. İsim Tamlaması**

Arapça izafet terkibi olarak adlandırılan isim tamlaması Muzâf Muzâfun İleyh adıyla iki isimden oluşur. Muzaf tamlanan olup muzafun ileyh de tamlayandır. Bu iki mana açısından birbirini tamamlarlar. İzafet terkibi Türkçe'ye çevrilirken genellikle önce muzâfun ileyh sonra muzâf tercüme edilir. Muzâfun ileyh bağlanırken ..in, in,

..un, ün takısı alır. Muzâf cümledeki yerine göre hareke alır, yani fâil olduğunda merfû, mef'ûl olduğunda mansûb, veya harfi cerden sonra geldiğinde mecrûr olur. Muzâfun ileyh'in ise sonu hep mecrûrdur (esredir). İki ismin birbirine müzekkerlik-müenneslik veya müfret-tesniye-cemi hususunda uyması gerekmez. Muzafun ileyh marife olursa tamlama belirtili isim tamlaması, nekre olursa belirtisiz isim tamlaması olur.

Muzafun İleyh (Tamlayan)	Muzaf (Tamlanan)
الْوَلَدِ	قَلَمٌ
Çocuğun	kalemi
وَلَدٍ	قَلَمٌ
(Herhangi) Bir çocuğun	kalemi
Harekesi her zaman mecrurdur. (Kesra) Marife olması için (ألْ) takısı alabilir. Nekre olduğunda iki kesra alır.	Harekesi cümledeki yerine göre değişir. (ألْ) takısı almaz. Tenvin almaz.

İzafet ikiden fazla isimden de oluşabilir. Zincirleme isim tamlaması dediğimiz bu terkipte harf-i tarifi veya tenvini en sondaki isim alır. Aradakiler bir sonrakine muzâf olarak esre alsa da harf-i tarif almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ الْبَيْتِ
(Herhangi Bir) Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ بَيْتٍ

Tamlamalı isimlerde harfi cerler tamlamanın önüne gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Sabah gazetesini <u>okulun kütüphanesinde</u> mi okudun?	هَلْ قَرَأْتَ جَرِيدَةَ الصَّبَاحِ فِي مَكْتَبَةِ الْمَدْرَسَةِ؟

Muzaf olan kelime tesniye (ikil) ya da cemi (çoğul) müzekker ise bu kelimelerin sonunda bulunan nun harfi silinir.

Örnekler:

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müzekker İsim

مُسْلِمُونَ	الْبَلَدُ	مُسْلِمُو الْبَلَدِ
مُسْلِمِينَ	الْبَلَدُ	مُسْلِمِي الْبَلَدِ
Müslümanlar	Ülke	Ülkenin Müslümanları

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müennes İsim
مُسْلِمَاتُ	الْبَلَدُ	مُسْلِمَاتُ الْبَلَدِ
Müslümanlar	Ülke	Ülkenin Müslümanları

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَانِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَا الْمَدْرَسَةِ
تَلْمِيذَيْنِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَي الْمَدْرَسَةِ
İki Öğrenci	Okul	Okulun iki öğrencisi

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَتَانِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَتَا الْمَدْرَسَةِ
تَلْمِيذَتَيْنِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَتَي الْمَدْرَسَةِ
İki Öğrenci	Okul	Okulun iki öğrencisi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bir evin kapısı	بَابُ بَيْتٍ	Evin kapısı	بَابُ الْبَيْتِ
Senin dayın	خَالَكَ	Muhammed'in kalemi	قَلَمُ مُحَمَّدٍ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Bir çocuğun kitabı</u> bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ وَلَدٍ

Çocuğun kitabı bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Nekre)	وُجِدَ كِتَابٌ وَلَدَيْنِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Marife)	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدَيْنِ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتَ الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمُوا الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةَ
Hâlit'in iki kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَيْ خَالِدٍ
Halit ana babasının ölümünden sonra ne yaptı?	مَاذَا فَعَلَ خَالِدٌ بَعْدَ مَوْتِ وَالِدَيْهِ؟
Mü'minin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ
Ahmet Cuma namazını şehrin mescidinde eda etti.	أَدَّى أَحْمَدُ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ
Tatil günlerinde ailemle başkente giderim.	فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ أَذْهَبُ مَعَ عَائِلَتِي إِلَى الْعَاصِمَةِ
Okulun öğrencileri her işte ona sorarlar.	يَسْأَلُهُ طُلَّابُ الْمَدْرَسَةِ فِي كُلِّ عَمَلٍ
Allah bütün insanları kıyamet gününde toplar.	يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ جَمِيعًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ

9.2. Sıfat Tamlaması

9.2.1. Tanımı

Varlıkların nasıl olduğunu, yani rengini, durumunu veya sayısını bildirene kelimelere sıfat denir. Kırmızı, sarı, büyük, küçük, uzun, kısa, birinci, beşinci gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir. Arapça olarak birkaç örnek verecek olursak: حَرٌّ sıcak; بَارِدٌ soğuk; صَغِيرٌ küçük; كَبِيرٌ büyük; جَدِيدٌ yeni; أَخْضَرٌ yeşil gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir. Sıfatlar isim grubunda yer alır ve ismin özelliklerini taşırlar. Yerine göre tenvin veya elif-lam takısı alırlar. Müfred, müsenna ve cemi olurlar. Müzekker veya müennes olurlar.

En az bir isim ve bir sıfattan meydana gelen tamlamaya sıfat tamlaması denir. Arapçada sıfat tamlaması yapılırken önce isim sonra onu niteleyen sıfat gelir. Özelliği belirtilen isme mevsuf, diğer ifadeyle men'ut; özelliğe de sıfat, diğer ifadeyle na't denilir.

Sıfat (Na't)	Mevsuf (Men'ut)
جَمِيلَةٌ	بِنْتُ

Güzel	bir kız
الْكَبِيرُ	الْوَلَدُ
Büyük	çocuk

9.2.2. Sıfat ve Mevsuf Uyumu

Sıfat mevsufa 4 yönden uyar:

9.2.2.1. Marifelik- Nekrelik

Mevsûf harfi tarifliyse sıfat da harf-i tarifli, mevsûf harf-i tarifsizse sıfat da harf-i tarifsiz yani nekre gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Yeni</u> topu getirdim.	أَحْضَرْتُ الْكُرَّةَ الْجَدِيدَةَ
<u>Yeni</u> öğrenci futbol oynuyor.	يَلْعَبُ التِّلْمِيذُ الْجَدِيدُ كُرَّةَ الْقَدَمِ

9.2.2.2. Müzekkerlik- Müenneslik

Mevsûf müennes ise sıfat da müennes, mevsûf müzekker ise sıfat da müzekkerdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ayşe <u>ortaokulda</u> öğrencidir.	عَائِشَةُ طَالِبَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الْمُتَوَسِّطَةِ
Muhammed <u>lisede</u> öğrencidir.	مُحَمَّدٌ طَالِبٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ

9.2.2.3. İ'rab (Hareke)

Mevsûf'un harekesi ne ise sıfatın da harekesi odur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Küçük</u> bir öğrenci büyük bir kütüphaneye gitti.	ذَهَبَتْ تِلْمِيذَةٌ صَغِيرَةٌ إِلَى مَكْتَبَةٍ كَبِيرَةٍ
O evde <u>büyük</u> bir kütüphaneye sahiptir.	هُوَ يَمْلِكُ مَكْتَبَةً كَبِيرَةً فِي الْبَيْتِ
Halit'in ninesi <u>yeni</u> bir evde oturuyor.	تَسْكُنُ جَدَّةُ خَالِدٍ فِي بَيْتٍ جَدِيدٍ

9.2.2.4. Sayı

Mevsûf müfred ise sıfat da müfred, mevsûf tesniye ise sıfat da tesniye, mevsûf cemi ise sıfat da cemi (çoğul) olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben <u>yeni bir öğrenciyim</u> .	أَنَا تَلْمِيذٌ جَدِيدٌ
<u>Büyük evin</u> şehirdedir.	بَيْتُكَ الْكَبِيرُ فِي الْمَدِينَةِ
Ondan <u>iki parlak göz</u> bakıyor.	تَنْظُرُ مِنْهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ
Kütüphaneden <u>iki yeni kitap</u> aldım.	أَخَذْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كِتَابَيْنِ جَدِيدَيْنِ
<u>Başarılı öğrenciler</u> geldi.	حَضَرَ التَّلَامِيذُ النَّاجِحُونَ
<u>Çalışkan öğrenciler</u> imtihanında başarılı oldu.	نَجَحَتِ التَّلْمِيذَاتُ الْمُجْتَهِدَاتُ فِي الْإِمْتِحَانِ

Not 1: İnsanlara ait kırık bir çoğul (cemi teksir) genel olarak eğer mevcut ise kırık bir sıfat alır, aksi halde kurallı bir sıfat alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük yaşlılar	شُيُوخٌ كِبَارٌ
ihlaslı yaşlılar	شُيُوخٌ مُخْلِصُونَ

Not 2: Müennes şahıslara ait çoğullar kurallı dişil çoğullar alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük kızlar	بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ
ihlaslı kadınlar	نِسَاءٌ مُخْلِصَاتٌ

Not 3: Kur'an'da bütün kurallı dişil çoğullar (cemi müennes sâlim) ve hatta cansız eşyalar tam uyuşma düzeninde sıfat alabilmektedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Açık işaretler	آيَاتُ بَيِّنَاتٍ
Asma bahçeler	جَنَّاتٌ مَعْرُوشَاتٌ

Fakat günümüz Arapça'sında Kur'an'dan farklı olarak, insanların dışındaki (eşyalara ait) çoğullar, daha ziyade eksik uyuşma gösterir. İnsanlar dışındaki şeylere ait olan çoğullar eksik uyuşmalı sıfat alır, yani sıfat müfred münneştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük şehirler	مُدُنٌ كَبِيرَةٌ
Küçük evler	بُيُوتٌ صَغِيرَةٌ

Not 4: Bir mevsuf birden fazla sıfat alabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzun, güzel bir kalem	قَلَمٌ طَوِيلٌ جَمِيلٌ
Çalışkan, ihlaslı bir kız öğrenci	تَلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُخْلِصَةٌ

Not 5: Bazen isim ve sıfat tamlamaları bir arada bulunabilir. Böyle durumlarda isim tamlaması önce yazılır. Sıfat en sona getirilir. Sıfat hangi kelimeyi niteleyecekse ona uyum sağlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin büyük bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرَةِ
Büyük evin bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرِ

10. İne ve Benzerlerinin Muttasıl Zamirlerle Kullanımı

10.1. İne ve Benzerleri

(إِنَّ) ve görev bakımından ona benzeyen edatlar isim cümlesi dediğimiz mübtedâ ile haberin önüne gelir, mübtedâ ile haberin adını değiştirirler. Artık mübtedânın adı; (إِنَّ)'nin ismi, haberin adı da (إِنَّ)'nin haberi olarak değişir. Bu edatlar isim cümlesinin başına gelip mübtedâ ve haberin adını ve irabını (harekesini) değiştirdikleri için

değiştirenler manasında “en-Nevâsıh” (الْتَوَاسِیح) diye adlandırılırlar. Fiile benzeyen harfler de denilen bu harfler ve işlevleri şunlardır:

لَا	لَعَلَّ	لَيْتَ	لَكِنَّ	كَأَنَّ	أَنَّ	إِنَّ

(إِنَّ) ve ona benzeyenler dediğimiz bu edatlar isimlerini mansûb (fetha), haberlerini merfû (zamme) yaparlar.

هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	
Haber	Mübteda	
هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	إِنَّ
İnne'nin Haberi	İnne'nin İsmi	Edat
Harekesi zamme	Harekesi fetha	Harekesi değişmez
sakindir.	deniz	Şüphesiz

İnne'nin isminin harekesinin fetha olması sebebiyle bu isim tesniye (يُنْ) ekiyle tesniye yapılır. Eğer bu isim müzekker çoğul bir isimse (يُنْ) ekiyle çoğul yapılır. Eğer bu isim müennes çoğul ise (اتِّ) ekiyle çoğul yapılır. Bunların dışındaki durumlarda fetha ile harekelendirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Şüphesiz Hz. Muhammed peygamberdir.	إِنَّ مُحَمَّدًا رَسُولٌ	Müfret
Şüphesiz iki mümin kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَانٌ	Tesniye
Şüphesiz müminler kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَةٌ	Müzekker çoğul
Şüphesiz mümin hanımlar kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنَاتِ إِخْوَاتٌ	Müennes çoğul

10.1.1. (إِنَّ)

إِنَّ muhakkak, doğrusu, gerçekten, hakikaten, şüphesiz manalarına gelen tahkik (pekiştirme) edatıdır. Cümlenin başında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şüphesiz ki Allah'ın rahmeti geniştir.	إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ وَأَسْعَى

Gerçekten hac yolculuğu kolaydır.	إِنَّ رِحْلَةَ الْحَجِّ سَهْلَةٌ

İnne ve benzerlerinin haberleri müfred, cümle ya da şibh-i cümle (zarf ya da câr-mecrûrlu cümle) olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Haberi
Gerçekten ev eskidir.	إِنَّ الْبَيْتَ قَدِيمٌ	Müfret
Gerçekten Hâlit'in babası zengindir.	إِنَّ خَالِدًا أَبُوهُ غَنِيٌّ	İsim cümlesi
Gerçekten müslümanlar Allah'a inanırlar.	إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ	Fiil cümlesi
Gerçekten araba evin arkasındadır.	إِنَّ السَّيَّارَةَ خَلْفَ الْبَيْتِ	Zarf
Allah ihlaslı kullarının kalbindedir.	إِنَّ اللَّهَ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ الْمُخْلِصِينَ	Câr-Mecrûr

10.1.2. (أَنَّ)

أَنَّ anlam bakımından إِنَّ gibi tahkik (pekiştirme) harfidir. ..ki, ..diğini, ...eçeğini, ...olduğu gibi manalarına gelir. Masdar manasını da ifâde eder. إِنَّ başta, أَنَّ cümlenin ortasında gelir. (أَنَّ) cümle başında kullanılmaz. Fiil cümlelerinde mef'ûl durumundaki yan cümleciklerin başında bağlaç olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Haccın nefsi temizlediğini öğrendim.	عَلِمْتُ أَنَّ الْحَجَّ مُطَهِّرٌ لِلنَّفْسِ
Hz. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim.	أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

أَنَّ isim ve haberiyle birlikte isim cümlesi olarak mefulun bih, fâil, naib-i fâil olabilir. Kendisinden önce bu durumları belirleyen bir fiil gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Cümlede
Ali'nin hasta olduğunu öğrendin.	عَلِمْتَ أَنَّ عَلِيًّا مَرِيضٌ	Mef'ûlün bih
İmtihanda başarılı olmanız beni sevindirir.	يَسُرُّنِي أَنَّكُمْ نَاجِحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ	Fâil
Halit'in yarışta kazandığı duyuldu.	سُمِعَ أَنَّ خَالِدًا فَازَ فِي السَّبَاقِ	Nâib-i Fâil

(إِنَّ) nin başına (لِ) getirilmesiyle yapılan (لِإِنَّ) edatı “çünkü, ...dığı için” irab bakımından (إِنَّ) ve kardeşleri gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Araba geldiği için Muhammed gülümsedi. Muhammed gülümsedi, çünkü araba geldi.	إِبْتَسَمَ مُحَمَّدٌ لِأَنَّ السَّيَّارَةَ حَضَرَتْ
Annesi meşgul olduğu için öğle yemeğini Zeynep hazırladı. Öğle yemeğini Zeynep hazırladı, çünkü annesi meşguldür.	أَعَدَّتْ زَيْنَبُ الْعَدَاءَ لِأَنَّ وَالِدَتَهَا مَشْغُولَةٌ

10.1.3. (كَأَنَّ)

كَأَنَّ gibi, sanki, güya, ..yor gibi, mış gibi, ..casına. ...ecek gibi, ..a benzer manalarına gelir. Mübtedâ'nın habere benzediğini anlatır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitap hoca gibidir.	كَأَنَّ الْكِتَابَ أَسْتَاذٌ
Ay sanki lâmba gibidir.	كَأَنَّ الْقَمَرَ مِصْبَاحٌ

10.1.4. (لَكِنَّ)

لَكِنَّ ama, fakat, lâkin, ancak, ne var ki, şu kadar var ki, manalarına gelir. İstidrâke delâlet eder. İstidrâk; söylenen sözden muhâtabın zihninde doğacak yanlış anlamayı önlemektir. Daha ziyade cümle ortasında olur. Fiillerin önünde (لَكِنَّ) şeklinde sonu cezimli gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe geniştir, fakat ağaçları azdır.	الْحَدِيقَةُ وَاسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجَارَهَا قَلِيلَةٌ
Ev yenidir, fakat mobilyalar eskidir.	الْبَيْتُ جَدِيدٌ لَكِنَّ الْأثاثَ قَدِيمٌ

10.1.5. (لَيْتَ)

لَيْتَ keşke, ne olaydı, ne olurdu manalarına gelir. Temennî bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası

Keşke bugün hava ılıman olsa.	لَيْتَ الْجَوِّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ
Keşke haber doğru olsaydı.	لَيْتَ الْخَبَرَ صَحِيحٌ

لَيْتَ'nin başına ünlem edatı olan يَا eklenirse üzüntü, pişmanlık manası meydana gelir. Olmuş bitmiş şeyler ve mümkün olmayacak arzular için "keşke şöyle olsaydı" "keşke şöyle yapmasaydım" vb. ifadeleri belirtmede kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Keşke babası onu dövmeseydi.	يَا لَيْتَ أَبَاهُ لَمْ يَضْرِبْهُ

10.1.6. (لَعَلَّ)

لَعَلَّ belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki, ..bilir manalarına gelir. Tereccî (umma) bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Belki hasta uyuyordu.	لَعَلَّ الْمَرِيضَ نَائِمٌ
Belki yolcular şimdi gelmektedir.	لَعَلَّ الْمَسَافِرِينَ قَادِمُونَ الْآنَ

Not 1: لَيْتَ ve لَعَلَّ nin manaları birbirine yakındır. لَيْتَ vukuu güç olan şeyde لَعَلَّ ise daha çok vukuu kolay ve mümkün olan şeyde kullanılır.

Not 2: إِنَّ ve benzerlerinin sonuna مَا harfi geldiğinde ismini nasb haberini ref etmez. Tekrar mübtedâ ve haber gibi okunur. إِنَّ nin sonuna مَا gelince إِنْمَّا ya da ortada gelince (أَنْمًا) (ancak, yalnız) olur ve artık kasr (sınırlandırma) edatı olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müminler ancak kardeştir. (Hucurat, 10)	إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
Ameller ancak niyetlerledir.	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

Not 3: Bu edatlar isim cümlesine gelirken, sonlarına (مَا) gelince fiil cümlesinin başına da gelirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası

Ben ancak... şikâyet ederim. (Yusuf, 86)	إِنَّمَا أَشْكُو
Sanki (şöyle) der gibiydi.	كَأَنَّمَا يَقُولُ

Not 4: (إِنَّ) ve (أَنَّ) tahfif de edilebilirler. Tahfif olması demek aynı manayı taşıdığı halde sonlarının şedde yerine sükun (cezimli) olması demektir. Dolayısıyla bu halde fiillerin önüne gelirler ve o cümle artık fiil cümlesi değil, isim cümlesi olur. Muhaffef (tahfif edilmiş) (إِنْ) in haberinde fethalı bir lâm bulunur, buna ayırıcı lâm (الْلَامُ) (الْفَارِقَةُ) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz seni gerçekten yalancılardan zannediyoruz. (Şuarâ, 186)	وَإِنْ نَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ
Muhakkak ki onların çoğunu fâsık bulduk. (A'râf, 102)	وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

Not 5: Muhaffef (أَنَّ) in haberi (لَيْسَ) (değil) ve (عَسَى) (belki umulur ki) gibi tam çekimi olmayan fiillerden olmadığı zaman şu harflerden biriyle başlamalıdır.

لَنْ	لَمْ	لَا	قَدْ	سَوْفَ	سَ

Böylelikle onun (أَنَّ) den tahfif edilmiş (أَنَّ) olduğu anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ve senin bize hakikaten doğruyu söylediğini bilelim. (Mâide, 113)	وَ نَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا
İnsan zanneder mi ki gerçekten onun kemiklerini asla toplamayacağız (bir araya getirmeyeceğiz) ? (Kıyame, 3)	أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ

10.1.7. (لَا) Nâfiye Li'l Cinsi

لَا olumsuzluk edatını takip eden belirsiz haldeki mansûb isim bu ismin ait olduğu grubun toptan yokluğunu gösterir. Bu durumda ona "Lâ en-Nâfiye li'l-cinsi" denir. İrab bakımından إِنَّ nin gördüğü işi görür, yani ismi nasb eder, haberi ref eder, merfû bırakır. لَا nın nâfiye olması için;

- لَا nın hem ismi hem haberi nekre olmalıdır.
- İsmi لَا ya bitişik olmalıdır. İsmi ile arasına başka bir kelime girmemelidir.
- لَا dan önce harf-i cer gelmemelidir.

Türkçesi	Arapçası

Hiçbir yalancı sevilmez. Veya Sevilen yalancı yoktur.	لَا كَاذِبَ مَحْبُوبٌ
Kadın ve erkek arasında fark yoktur.	لَا فَرْقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَ امْرَأَةٍ

لَا'nın ismi tek kelime olursa nasb üzere mebnî olur. En yaygın kullanım şekli budur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir engelimiz yok.	لَا مَانِعَ لَنَا
Gayret ve yorgunluk olmaksızın başarı yoktur.	لَا نَجَاحَ بِدُونِ جُهْدٍ وَ تَعَبٍ

Yukarıda belirtildiği gibi, لَا harfinin başında cer harfinin bulunması, isim ve haberinin nekre olmaması, ismi ile kendisi arasına başka bir kelimenin girmesi durumunda nasbetmeyip sadece olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
...kendisinde ne alışveriş ne dostluk ne de şefaath bulunmayan bir gün gelmeden önce...(Bakara, 254)	مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ
Müslüman korkusuzca savaşır.	يُجَاهِدُ الْمُسْلِمُ بِلَا خَوْفٍ

لَا'nın ismi muzâf veya şibh-i muzâf (muzâfa benzeyen) olursa yine mansûb olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
İyilik işleyen hiçbir kimse pişman olmaz.	لَا فَاعِلَ خَيْرٍ نَادِمٌ

Cinsini nefyeden lâ'nın haberi mahzûf (düşmüş) olabilir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur.	لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Grup olumsuzu olarak kullanılan لَا sık sık (إِلَّا) ile birlikte kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası

Allah'tan başka ilah yoktur.	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

10.1. İne ve Benzerlerine Zamirlerin Bitişmesi

Muttasıl zamirler inne ve kardeşlerinden biriyle birleşince onların ismi olarak (mahallen) mansûb olurlar.

Örnekler:

Haberi	İsmi	Nevasıh	Haberi	İsmi	Nevasıh
بَعِيدَةٌ	هَآ	إِنَّ	بَعِيدَةٌ	الشَّجَرَةَ	إِنَّ
uzaktır.	o	Şüphesiz	uzaktır.	ağaç	Şüphesiz

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten onlar onu lanetlediler.	إِنَّهُمْ لَعَنُوهُ
Sanki o unuttu.	كَأَنَّهُ نَسِيَ
Gömlek ucuzdur fakat güzeldir.	الْقَمِيصُ رَخِيصٌ لَكِنَّهُ جَمِيلٌ
Gerçekten ben Rabbime gidiyorum... (Saffat, 99)	إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي
O (mektup) Süleyman'dandır. (Neml, 30)	إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ
Sen fakirsin biz zenginiz.	إِنَّكَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ
"Muhakkak ki ben Allah'ın kuluyum ve O beni bir peygamber yaptı" dedi.	قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَ إِنَّهُ جَعَلَنِي نَبِيًّا
Umulur ki size merhamet olunur.	لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
Şüphesiz alim ve hakim olan ancak sensin.	إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
Sanki onlar yakut ve mercandırlar.	كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ

11. Sayılar (20-100 / 21-22...100 / 100-1000)

11.1. Atıflı Sayılar

20 den 99 un sonuna kadar olan sayılarda, sayılan isim (ma'dûd); müfred ve son harfi üstün tenvinlidir. Sayıların harekesi ise cümledeki ötre, üstün ve esre oluşlarına göre değişir. Nasb ve cer halinde "on" un katlarında vâv-nûn (ون), yâ-nûn (ين) haline gelir: (أَرْبَعُونَ = أَرْبَعِينَ) (ثَلَاثُونَ = ثَلَاثِينَ)

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
21 kadın	إِحْدَى وَعِشْرُونَ امْرَأَةً	21 kapı	وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ أَبًا
22 kadın	إِثْنَتَانِ وَثَلَاثُونَ امْرَأَةً	32 kapı	إِثْنَانِ وَثَلَاثُونَ أَبًا
43 kadın	ثَلَاثٌ وَأَرْبَعُونَ امْرَأَةً	43 adam	ثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعُونَ رَجُلًا
54 kız	أَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ بِنْتًا	54 çocuk	أَرْبَعَةٌ وَخَمْسُونَ وَلَدًا
65 talebe	خَمْسٌ وَسِتُّونَ تَلْمِيذَةً	65 talebe	خَمْسَةٌ وَسِتُّونَ تَلْمِيذًا
76 gece	سِتُّ وَسَبْعُونَ لَيْلَةً	76 gün	سِتَّةٌ وَسَبْعُونَ نَهَارًا
87 öğretmen	سَبْعٌ وَثَمَانُونَ مُعَلِّمَةً	87 öğretmen	سَبْعَةٌ وَثَمَانُونَ مُعَلِّمًا
98 resim	ثَمَانٍ وَتِسْعُونَ صُورَةً	98 defter	ثَمَانِيَةٌ وَتِسْعُونَ دَفْتَرًا
99 kadın	تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً	99 adam	تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ رَجُلًا

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Öge
21 kadın geldi.	جَاءَتْ إِحْدَى وَعِشْرُونَ امْرَأَةً	Müennes Fâil
99 adam okula gitti.	ذَهَبَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ رَجُلًا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Müzekker Fâil
21 kapı açtım.	فَتَحْتُ وَاحِدًا وَعِشْرِينَ أَبًا	Müzekker Meful
Çarşıda 99 kadın gördük.	رَأَيْنَا تِسْعًا وَتِسْعِينَ امْرَأَةً فِي السُّوقِ	Müennes Meful

11.2. Kök Sayılar

20 ile 100 arasındaki sonu sıfırlı olan onluk başlarında müzekkerlik-müenneslik aranmaz. Müzekker ve müennes için ortak olarak kullanılır. Ma'dûd gene üstün tenvinli ve tekildir. Onluk sayılara ukûd (الْعُقُودُ) sayılar denir.

Türkçesi	Nasp ve Cer Hali	Ref Hali	Türkçesi	Nasp ve Cer Hali	Ref Hali
60	سِتِّينَ	سِتُّونَ	20	عِشْرِينَ	عِشْرُونَ
70	سَبْعِينَ	سَبْعُونَ	30	ثَلَاثِينَ	ثَلَاثُونَ
80	ثَمَانِينَ	ثَمَانُونَ	40	أَرْبَعِينَ	أَرْبَعُونَ

90	تِسْعِينَ	تِسْعُونَ	50	خَمْسِينَ	خَمْسُونَ

Örnekler:

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
20 gece	عِشْرُونَ لَيْلَةً	20 kalem	عِشْرُونَ قَلَمًا
40 resim	أَرْبَعُونَ صُورَةً	30 gün	ثَلَاثُونَ يَوْمًا
90 kedi	تِسْعُونَ هِرَّةً	50 kalem	خَمْسُونَ قَلَمًا
60 oda	سِتُونَ عُرْفَةً	70 at	سَبْعُونَ حِصَانًا
40 kadın	أَرْبَعُونَ امْرَأَةً	90 adam	تِسْعُونَ رَجُلًا

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
60 öğrenci gitti.	سَافَرَ سِتُونَ طَالِبًا
Saatte 60 dakika vardır.	فِي السَّاعَةِ سِتُونَ دَقِيقَةً
Otobüs 20 dakikada geldi.	وَصَلَّتِ الْحَافِلَةُ فِي عِشْرِينَ دَقِيقَةً

11.3. Yüzlü Sayılar

مائة (yüz) sayısı yazıldığı gibi okunmayan bir kelimedir.

a) Yüzden sonra sayılan isimler bin ve sonrası da dâhil olmak üzere müfredtir (tekildir) ancak muzafun ileyh durumunda olarak son harfi esre tenvinlidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapça	Türkçesi	Arapça
Yüz kadın gördük.	رَأَيْنَا مِائَةَ امْرَأَةٍ	Yüz odun	مِائَةُ حَطَبٍ
Yüz adamı selâmladık.	سَلَّمْنَا عَلَى مِائَةِ رَجُلٍ	Yüz balık	مِائَةُ سَمَكٍ

b) مِائَتَيْنِ – مِائَتَانِ sayısı madûd (sayılan şey) ile birlikte yazıldığında nûn harfi düşer.

Türkçesi	Nasb ve Cer Hali	Türkçesi	Ref Hali
İki yüz günden beri	يَوْمٍ مِائَتَيْ مُنْدُ	İki yüz öğrenci	مِائَتَا طَالِبٍ

c) Yüz'ün katları iki sayının birleşmesinden oluşur. Yüz ve bin'in katlarında da müzekkerlik ve müenneslik yoktur. Hem müzekker hem müennes için ortak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
100 kız öğrenci	مِائَةٌ طَالِبَةٍ	100 öğrenci	مِائَةٌ طَالِبٍ
200 kız öğrenci	مِائَتَانِ طَالِبَاتٍ	200 öğrenci	مِائَتَانِ طَالِبٍ
200 kız öğrenci	مِائَتَيْنِ طَالِبَاتٍ	200 öğrenci	مِائَتَيْنِ طَالِبٍ
300 kız öğrenci	ثَلَاثُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	300 öğrenci	ثَلَاثُمِائَةٍ طَالِبٍ
400 kız öğrenci	أَرْبَعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	400 öğrenci	أَرْبَعُمِائَةٍ طَالِبٍ
500 kız öğrenci	خَمْسُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	500 öğrenci	خَمْسُمِائَةٍ طَالِبٍ
600 kız öğrenci	سِتُّمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	600 öğrenci	سِتُّمِائَةٍ طَالِبٍ
700 kız öğrenci	سَبْعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	700 öğrenci	سَبْعُمِائَةٍ طَالِبٍ
800 kız öğrenci	ثَمَانِمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	800 öğrenci	ثَمَانِمِائَةٍ طَالِبٍ
900 kız öğrenci	تِسْعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	900 öğrenci	تِسْعُمِائَةٍ طَالِبٍ

İ'râbı (harekesi) birinci sayının sonunda görülür. İkinci sayı daima mecrûr olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçedeki 700 ağaç kesildi.	قُطِعَ سَبْعُمِائَةٍ شَجَرَةٍ فِي الْحَدِيقَةِ
Bahçede 700 ağaç gördüm.	رَأَيْتُ سَبْعُمِائَةٍ شَجَرَةٍ فِي الْحَدِيقَةِ
500 adama selâm verdim.	عَلَى خَمْسِمِائَةٍ رَجُلٍ سَلَّمْتُ

d) 25, 115, 675.. gibi sayılar birbirlerine atıf harfi olan vâv'la bağlandıkları için bunlara ma'tûf (المُعْطُوفُ) sayılar denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
25	خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ

675	سِتُّمِائَةٍ وَ خَمْسَةٌ وَسَبْعُونَ
115	مِائَةٌ وَ خَمْسَةَ عَشَرَ
996	تِسْعِمِائَةٍ وَ سِتَّةٌ وَ تِسْعُونَ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
105 kalem	مِائَةٌ وَ خَمْسَةُ أَقْلَامٍ
713 kalem	سَبْعِمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ قَلَمًا
954 kalem	تِسْعِمِائَةٍ وَ أَرْبَعَةٌ وَ خَمْسُونَ قَلَمًا

11.4. Binli Sayılar

أَلْفٌ kelimesi ma'dûd olduğunda مِائَةٌ sayısından farklı olarak ma'dûd kurallarına uyar. 3-10 sayılarının ma'dûdu olduğunda أَلْفٌ (nadir olarak أُلُوفٌ), 11-99 arasındaki sayılarda أَلْفًا, yüzler basamağındaki sayılardan sonra da أَلْفٍ şeklinde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
2000	أَلْفَانِ – أَلْفَيْنِ	1000	أَلْفٌ
5000	خَمْسَةُ أَلْفٍ	3000	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ
500.000	خَمْسُمِائَةِ أَلْفٍ	50.000	خَمْسُونَ أَلْفًا

أَلْفٌ (bin) sayısından sonraki ma'dûd aynı مِائَةٌ (yüz) sayısından sonra gelen ma'dûd gibi müfred nekre ve mecrûdur.

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
1000 yıl	أَلْفُ سَنَةٍ	1000 yıl önce	قَبْلَ أَلْفِ عَامٍ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi
ثَلَاثَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفَا طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفُ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
3000 öğrenci	2000 öğrenci	1000 öğrenci

عَشْرَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	ثَمَانِيَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَرْبَعَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
10.000 öğrenci	8000 öğrenci	4000 öğrenci
تِسْعُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	خَمْسُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	عِشْرُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
70.000 öğrenci	50.000 öğrenci	20.000 öğrenci
ثَلَاثُمِائَةَ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	مِائَتَا أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	مِائَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
300.000 öğrenci	200.000 öğrenci	100.000 öğrenci
مِليَارٌ (مِليَارَاتُ) طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفُ أَلْفِ (مِليُونُ ج مِليُونِ) طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	
1.000.000.000	1.000.000 öğrenci	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
1989	أَلْفٌ وَتِسْعُمِائَةٌ وَتِسْعَةٌ وَتَمَانُونَ
1964	أَلْفٌ وَتِسْعُمِائَةٌ وَأَرْبَعَةٌ وَسِتُّونَ
3543	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ وَخَمْسُمِائَةٍ وَثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعُونَ طَالِبًا
10.543	عَشْرَةُ أَلْفٍ وَخَمْسُمِائَةٍ وَثَلَاثٌ وَأَرْبَعُونَ طَالِبَةً
3000 melek	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
10.000 mücâhid	عَشْرَةُ أَلْفٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ

12. Muzâri Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes Çoğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أَكْتُبُ
تَكْتُبِينَ	Sen yazıyorsun.	تَكْتُبُ
تَكْتُبُ	O yazıyor.	يَكْتُبُ
نَكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبُونَ	Siz yazıyorsunuz.	تَكْتُبُونَ

يَكْتُبُونَ	Onlar yazıyorlar.	يَكْتُبُونَ
تَكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor	يَكْتُبَانِ
تَكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazıyorsunuz	تَكْتُبَانِ
نَكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نَكْتُبُ

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلْ (yedi) – أَمَرَ (emretti) – أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzârî mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَأَكُلُ) şeklinde değil, birleştirilerek أَكُلْ (yerim), أَمُرْ (emrederim, emrediyorum), أَخِذْ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعُ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يَعْلَمُونَ	يَعْلَمَانِ	يَعْلَمُ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar biliyorlar	O ikisi biliyor	O biliyor	Türkçesi	
يَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
تَعْلَمُونَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	
Sizler biliyorsunuz	Siz ikiniz biliyorsunuz	Sen biliyorsun	Türkçesi	Yakındakiler
تَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمِينَ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
نَعْلَمُ	نَعْلَمُ	أَعْلَمُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler biliyoruz	Biz ikimiz biliyoruz	Ben biliyorum	Türkçesi	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müdür arabadan iniyor.	الْمُدِيرُ يَنْزِلُ مِنَ السَّيَّارَةِ
Müdür iki öğrenciye teşekkür ediyor.	تَشْكُرُ الْمُدِيرَةُ الطَّالِبَتَيْنِ
Odada oturuyorlar.	يَجْلِسَانِ فِي الْعُرْفَةِ
Onlar çay içiyorlar.	هُمَّ يَشْرَبُونَ الشَّايَ
Onlar Kur'ân'ı ezberliyorlar.	هُنَّ يَحْفَظْنَ الْقُرْآنَ

Sizler çay içiyorsunuz.	أَنْتُمْ تَشْرَبُونَ الشَّايَ
Siz hanımlar çay içiyorsunuz.	أَنْتُنَّ تَشْرَبِينَ الشَّايَ
Siz ikiniz odada oturuyorsunuz.	تَجْلِسَانِ فِي الْعُرْفَةِ
Uykudan önce dersimizi yazarız.	نَكْتُبُ دَرْسَنَا قَبْلَ النَّوْمِ
Mektupları ailem ve arkadaşlarım için yazıyorum.	أَكْتُبُ الرِّسَائِلَ لِعَائِلَتِي وَلِأَصْدِقَائِي
Ne içersin?	مَاذَا تَشْرَبِينَ؟
Meryem ne resmi yapıyor? Bir ağaç resmi yapıyor.	مَاذَا تَرَسُمُ مَرِيَمُ؟ تَرَسُمُ شَجْرَةً
Öğrenciler ne ile oynuyor? Onlar top ile oynuyor.	بِمَاذَا يَلْعَبُ التَّلَامِيذُ؟ هُمْ يَلْعَبُونَ بِالْكَرَةِ
Mescitte ne yapıyorlar?	مَاذَا يَفْعَلُونَ فِي الْمَسْجِدِ؟
Onlar Arapça tahsil ediyorlar.	هُمْ يَدْرُسُونَ الْعَرَبِيَّةَ

13. Saatler (Çeyrek / Yirmi Dakika)

Saatlerde müennes sıra sayıları kullanılır. Çünkü saat kelimesi müennestir. Saatlerde kullanılan müennes sıra sayıları şunlardır:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
İkinci	الثَّانِيَّةُ	Birinci	الْوَّاحِدَةُ
Dördüncü	الرَّابِعَةُ	Üçüncü	الثَّلَاثَةُ
Altıncı	السَّادِسَةُ	Beşinci	الخَامِسَةُ
Sekizinci	الثَّامِنَةُ	Yedinci	السَّابِعَةُ
Onuncu	العَاشِرَةُ	Dokuzuncu	التَّاسِعَةُ
On ikinci	الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ	On birinci	الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ

Saatlerde kullanılan kelimeler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kala, var	إِلَّا	Geçe, geçiyor	وَ
Çeyrek	رُبْعٌ	Yarım, buçuk	نِصْفٌ

Saniye	سَانِيَةٌ	20 dakika	ثُلُثٌ
Dakika	دَقِيقَةٌ	Saniyeler	سَوَائِيٌّ
Saat	سَاعَةٌ	Dakikalar	دَقَائِقُ
Öğlen	ظُهْرًا	Saatler	سَاعَاتٌ
Bir saat içinde	خِلَالَ سَاعَةٍ	Yaklaşık	حَوَالِي
Yarım saattir	مِنْ نِصْفِ سَاعَةٍ	İki saat süreyle	مُدَّةِ سَاعَتَيْنِ
Akşam	مَسَاءً	Saat 5'e kadar	لِغَايَةِ السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ
Gece	بِاللَّيْلِ	Öğleden sonra	بَعْدَ الظُّهْرِ

Saatler ifade edilirken önce marife olarak saat kelimesi yazılır. Bunun yerine إِيَّهَا veya هِيَ de kullanılabilir. Ardından marife olarak belirtmek istediğimiz saat, sıra sayısı olarak yazılır. Ardında “geçiyor” kullanacaksak وَ ekleriz. Daha sonra dakikayı marife olarak yazarız. Saatler sıfat tamlaması şeklinde yazıldığı için harekeler aynı olur. “kala” kullanacaksak إِلا ekleriz. Ondan sonraki dakika nekre ve fethalı olması gerekir. 11 ve 12 sayıları fetha üzere mebni (harekesi değişmeyen) olduğu için bunların harekesi her zaman fethadır. Bu sayılarda birinci sayı elif lam takısı alırken ikinci sayı (عَشْرَةٌ) elif lam takısı almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Saat 01.00	السَّاعَةُ الْوَاحِدَةُ
Saat 05.30	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ وَالنِّصْفُ
Saat 04.45	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ إِلَّا رُبْعًا
Saat 06.20	إِيَّهَا السَّادِسَةُ وَالثُّلُثُ
Saat 09.02	هِيَ التَّاسِعَةُ وَالدَّقِيقَتَانِ
Saat 11.30	إِيَّهَا الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ وَالنِّصْفُ
11.45'te	فِي الثَّانِيَةِ عَشْرَةَ إِلَّا رُبْعًا
8.23'te	فِي الثَّامِنَةِ وَالثَّلَاثِ وَالْعِشْرِينَ دَقِيقَةً
03.37'te	فِي الرَّابِعَةِ إِلَّا ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ دَقِيقَةً

14. Sayılar ve Temyizi (20-100/21-22...99/100-1000)

Arapçada sayılar “adet” olarak, sayılan şeyler ise “madud” olarak anılır. Arapçada sayılar ve kullanıldıkları isimler belli kurallara göre gelirler. Örneğin “1 öğrenci” demekle, “11 öğrenci” “21 öğrenci” demek birbirinden farklıdır. Sayıları kolayca öğrenebilmek için şu dört grupta inceleyeceğiz:

- 1- Müfred sayılar (1-10 arası olan sayılar)
- 2- Mürekkeb sayılar (11-19 arası olan sayılar)
- 3- Ukud sayılar (10’un katları olan sayılar)
- 4- Matuf sayılar (20’den sonra gelen ara sayılar)

14.1. Müfred Sayılar

1’den itibaren 10’a kadar olan sayılar, -burada 10 dâhildir- tek başına bir kelime oldukları için müfred sayılar ismini alırlar. Müfred sayıların irabı şu şekildedir: “iki” sayısı müsenna bir isim gibi irab edilir. Diğerleri ise müfred bir isim gibi irab edilir. Sonları cümledeki yerine göre değişir.

Şimdi sayıları teker teker görelim:

1 ve 2 sayısında önce madud sonra adet gelir. Adet, madudun sıfatı olur. İsimlerin müfredleri “bir tane” olduklarını, müsennaları da “iki tane” olduklarını gösterdiği için 1 ve 2 sayısı kullanılmasa da olur. Sadece anlamı kuvvetlendirmek için gelirler. Buna göre **وَاحِدٌ** bir demektir. Müennes olarak **وَاحِدَةٌ** şeklinde söyleriz. **إِثْنَانٍ** iki demektir. Müennes olarak **إِثْنَانٍ** şeklinde söyleriz.

Müfred sayılara ait kaideleri şöylece maddeleyebiliriz:

1- Müfred sayıların irabı şu şekildedir: “iki” sayısı müsenna bir isim gibi irab edilir. Diğerleri ise müfred bir isim gibi irab edilir. Sonları cümledeki yerine göre değişir.

2- 1 ve 2 sayısında önce madud, sonra adet gelir. Adet, madudun sıfatı olur.

3- İsimlerin müfredleri “bir tane” olduklarını, müsennaları da “iki tane” olduklarını gösterdiği için “bir” ve “iki” sayısı kullanılmasa da olur. Sadece anlamı kuvvetlendirmek için gelirler.

4- **وَاحِدٌ** kelimesinin müennesi **وَاحِدَةٌ** ; **إِثْنَانٍ** kelimesinin müennesi de **إِثْنَانٍ** şeklindedir.

Şimdi 3 ve 10 arası sayıların özelliklerini öğrenelim:

3 ve 10 arası sayılarda şu kaideler geçerlidir:

- 1- Önce adet, sonra madud gelir.
- 2- Adet, madudun cinsiyet bakımından zıddı olur.
- 3- Madud “cemi ve cer” durumunda gelir.

4- Adet ile madud izafet oluştururlar.

14.2. Mürekkeb Sayılar

Mürekkep sayılar, 11'den itibaren 19'un sonuna kadar olan sayılardır. Mürekkep sayılara ait kuralları şöylece maddeleyebiliriz:

1- Bu sayılarda önce birler basamağı, sonra onlar basamağı gelir.

2- "On iki" nin "ikisi" hariç, diğer sayılar fetha üzere mebnidirler. Yani cümledeki yerlerine göre sonları hiç değişmez. Sadece "on iki" sayısının birler basamağı olan "iki" sayısı, müsenna bir isim gibi irab edilir.

3- Bu sayıların madudları, müfred-mensub ve nekre olarak gelir.

4- 11 ve 12 sayıları hariç, mürekkep sayıların birler basamağı madudun cinsiyet bakımından zıddı; 10 sayısı ise madudun cinsiyet bakımından aynıdır. 11 ve 12'nin her iki basamağı da madud ile aynı cinsten gelir.

14.3. Ukud Sayılar

Ukud sayılar, 10 sayısının katları olan sayılardır. Bu sayılar için geçerli olan kaideleri şöylece maddelememiz mümkündür:

1- 3-9 arası sayıların sonuna "vav" ve fethalı nun (وَ) getirilerek ukud sayılar yapılır.

2- Cemi müzekker salim kalıbında geldikleri için ref durumunda "vav", nasb ve cer durumunda "ye" alırlar.

3- Müzekker ve müennes isimler için aynı sayı kullanılır.

4- Ukud sayıların madudları, 11-20 arası sayılar gibi, müfred-mensub ve nekre olarak gelir.

14.4. Ma'tuf Sayılar

Birler basamağı, onlar basamağına "vav" atıf harfi ile bağlanarak yapıldıkları için 20'den sonraki ara sayılara matuf sayılar denir. Matuf sayıların irabı da şu şekildedir: Birler basamağı müfred sayıların irabını ve kurallarını; onlar basamağı da ukud sayıların irabını ve kurallarını taşır. Madudları ise müfred-mensub ve nekre gelir. Bu kural 11'den 99'un sonuna kadar geçerlidir.

100 ve katları için ise şu kuralları sayabiliriz:

1- Yüzün katlarını ifade ederken yüz sayısı, 3-10 arası müzekker sayılarla izafet oluşturur. Yüz sayısı katlarıyla izafet oluşturduğu gibi madudlarıyla da izafet oluşturur.

2- Madudu, müfred-mecrur olarak gelir.

3- Müzekker ve müennes isimler için aynı sayı kullanılır.

1000 ve katları için şu kurallar geçerlidir:

1- 1000 ve katları, hem madudlarıyla hem de katlarıyla izafet oluştururlar.

2- Müzekker ve müennes isimler için aynı rakamlar kullanılır.

Şu kurala da dikkat edelim: Yüzden sonraki sayıların hepsi en büyük basamaktan en küçük basamağa doğru okunur. En sona kalan sayının kuralına göre de madud şekillenir.

15. Mâzî Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes Çoğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
كَتَبْتُ	Ben yazdım	كَتَبْتُ
كَتَبْتِ	Sen yazdın	كَتَبْتَ
كَتَبَتْ	O yazdı	كَتَبَ
كَتَبْنَا	Biz yazdık	كَتَبْنَا
كَتَبْتُمْ	Siz yazdınız	كَتَبْتُمْ
كَتَبُوا	Onlar yazdılar	كَتَبُوا
كَتَبْنَا	O ikisi yazdı	كَتَبَا
كَتَبْتُمَا	Siz ikiniz yazdınız	كَتَبْتُمَا
كَتَبْنَا	Biz ikimiz yazdık	كَتَبْنَا

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعُ (Çoğul)	تَنْثِيَةً (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
عَلِمُوا	عَلِمَا	عَلِمَ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bildiler	O ikisi bildi	O bildi	Türkçesi	
عَلِمْنَ	عَلِمَتَا	عَلِمَتْ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
عَلِمْتُمْ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتَ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bildiniz	Siz ikiniz bildiniz	Sen bildin	Türkçesi	
عَلِمْتُنَّ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتِ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	

عَلِمْنَا	عَلِمْنَا	عَلِمْتُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bildik	Biz ikimiz bildik	Ben bildim	Türkçesi	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Elbiseleri giydik.	لَبِسْنَا الْمَلَابِسَ
Nasihati işittik.	سَمِعْنَا النَّصِيحَةَ
Soruyu bildiniz.	عَلِمْتُمُ السُّؤَالَ
Portakalı yediniz.	أَكَلْتُمُ الْبُرْتُقَالَ
Çantayı açtılar.	فَتَحُوا الْحَقِيْبَةَ
Bir kışa okudunuz ve top oynadınız.	قَرَأْتُمْ قِصَّةً وَ لَعِبْتُمُ الْكُرَةَ
Mutfağa girdik ve kahve yaptık.	دَخَلْنَا الْمَطْبَخَ وَ عَمِلْنَا الْقَهْوَةَ
Aişe, Fatıma ve Zeynep mutfağa girdiler.	عَائِشَةُ وَ فَاطِمَةُ وَ زَيْنَبُ دَخَلْنَ الْمَطْبَخَ
Erkekler haberi işittiler.	الرِّجَالُ سَمِعُوا الْخَبَرَ
Kitabı buldunuz.	وَجَدْتُمُ الْكِتَابَ
O ikisi çantayı açtı.	فَتَحَا الْحَقِيْبَةَ
O iki kız çantayı açtı.	فَتَحَتَا الْحَقِيْبَةَ
Erkekler haberi işitti.	سَمِعَ الرِّجَالُ الْخَبَرَ
Bugün yemeği yaptınız.	عَمِلْتُمُ الطَّعَامَ الْيَوْمَ
Resmi çizdin mi?	هَلْ رَسَمْتَ الصُّورَةَ

16. Mâzî-Muzâri Fiillerin Olumsuzu (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)**16.1. Mazi Fiilin Olumsuzu****16.1.1. Harfu Nefy**

Mâzî fiilin başına مَا olumsuz takısı eklenir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası	Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası
Bilmediler	مَا عَلِمُوا	عَلِمُوا	Yazmadım	مَا كَتَبْتُ	كَتَبْتُ
Yardım etmedin	مَا نَصَرْتِ	نَصَرْتِ	İçmediniz	مَا شَرِبْتُمْ	شَرِبْتُمْ
Bulmadık	مَا وَجَدْنَا	وَجَدْنَا	Vurmadın	مَا ضَرَبْتِ	ضَرَبْتِ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmadınız.	مَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmadin.	مَا ضَرَبْتِ الْحِصَانَ
Kalemi bulmadık.	مَا وَجَدْنَا الْقَلَمَ
Adil gazeteyi okumadı.	عَادِلٌ مَا قَرَأَ الصَّحِيفَةَ
İbrahim kalemi almadı.	إِبْرَاهِيمٌ مَا أَخَذَ الْقَلَمَ
Hatice kitabı açmadı.	حَدِيجَةٌ مَا فَتَحَتِ الْكِتَابَ

Not 1: İki fiil birlikte olumsuz yapılabaksa لَا kullanılır. Mutlak olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yedim ne de içtim.	لَا أَكَلْتُ وَلَا شَرِبْتُ
Ne biz onları gördük ne de onlar bizi gördü.	لَا رَأَيْنَاهُمْ وَلَا رَأَوْنَا

Not 2: Mazi fiilin başına لَا getirilirse gereklilik bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmamanız gerekir.	لَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmaman gerekir.	لَا ضَرَبْتِ الْحِصَانَ

16.1.2. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârinin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.
2. Sonu meczûm (cezimli) olur.
3. Muzâriden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبَنَّ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُذَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبَنَّ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	(مُشْتَرِك) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	أَمْأَلُ لَمْ يَنْفَعْ صَاحِبَهُ
Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسٍ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	الشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسٍ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلَابِسَكَ

16.1.3. Cahd-ı Müstağrak

Muzâri fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمَّ yerine (لَمَّا) getirilince; muzâri fiili cezmeder, mâzîye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ..madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْيِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمَّا يَكْتُبُوا	لَمَّا يَكْتُبَا	لَمَّا يَكْتُبُ	مُذَكَّر (غَائِب)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	
لَمَّا يَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	مُؤَنَّث (غَائِبَة)	
لَمَّا تَكْتُبُوا	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	مُذَكَّر (مُخَاطَب)	Yakındakiler
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمَّا تَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبِي	مُؤَنَّث (مُخَاطَبَة)	
لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا أَكْتُبُ	مُشْتَرِك (مُتَكَلِّم)	Kendisi
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعُ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأُهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلُ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	الْبِنْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَانِ فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...dığı zaman, ..diği zaman, ..diğında, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

16.2. Muzari Fiillerin Olumsuzu**16.2.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu**

Muzâri fiilin başına مَا getirilmek suretiyle şimdiki yani şu andaki geçici, uzun sürmeyecek olan bir olumsuzluk yapılmış olur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmiyor	مَا يَشْرَبُ	İçiyor	يَشْرَبُ
Yazmıyor	مَا يَكْتُبُ	Yazıyor	يَكْتُبُ
Gitmiyorum	مَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmiyor.	لَا، الْأُخْتَانِ مَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giyiyor mu?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymiyorlar.	لَا، الْأَوْلَادُ مَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmiyor.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ مَا يَدْخُلْنَ

16.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzu

Geniş zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَّا getirilir. En çok kullanılan olumsuzluk edatı budur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmez	لَا يَشْرِبُ	İçer	يَشْرِبُ
Yazmaz	لَا يَكْتُبُ	Yazar	يَكْتُبُ
Gitmem	لَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الْأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الْأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

16.2.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu

A) Gelecek zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَّا getirilir. Bu şekilde gelecek zamanın olumsuzu yapılabileceği gibi sevfe (سَوْفَ) den sonra لَّا getirilerek de yapılabilir. Bunun yanında fiilin başına gelecek zaman yapmak için sin (سَ) getirilmiş ise لَّا ondan önce getirilerek olumsuz yapılır. Bu olumsuzluk kesinlik ifade etmez ancak çoğunlukla, hemen hemen olumsuz anlamı verir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmeyecek	سَوْفَ لَا يَشْرِبُ	İçecek	سَوْفَ يَشْرِبُ
Yazmayacak	سَوْفَ لَا يَكْتُبُ	Yazacak	سَوْفَ يَكْتُبُ

Gitmeyecek	سَوْفَ لَا أَذْهَبُ	Gideceğim	سَوْفَ أَذْهَبُ
İçmeyecek	لَا سَيَشْرَبُ	İçecek	سَيَشْرَبُ
Yazmayacak	لَا سَيَكْتُبُ	Yazacak	سَيَكْتُبُ
Gitmeyecek	لَا سَأَذْهَبُ	Gideceğim	سَأَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَّحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الْأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَّحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الْأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

Not: لَا ve مَا birbirlerinin yerlerine de kullanılabilirler.

B) Gelecek zamanın kesinlik bildiren olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَنْ getirilir. Fiilin son harfinin harekesi de fetha yapılır. Fiilin sonunda efâl-i hamse nunu varsa nun harfi atılır. Nun-u nisvelere mebni oldukları için dokunulmaz. Bu nunlar muzari müennes çoğul fiillerde bulunur. Müzekker çoğul muzari fiildeki nun atıldıktan sonra elif ilave edilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْه (ikil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَنْ يَعْلمُوا	لَنْ يَعْلمَا	لَنْ يَعْلمَ	(مُدَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bilmeyecekler	O ikisi bilmeyecek	O bilmeyecek	Türkçesi	
لَنْ يَعْلمَنَّ	لَنْ تَعْلمَا	لَنْ تَعْلمَ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizler bilmeyeceksiniz	Siz ikiniz bilmeyeceksiniz	Sen bilmeyeceksin	(مُدَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	
			Türkçesi	

لَنْ تَعْلَمَنَّ	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ أَعْلَمَ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	
Bizler bilmeyeceğiz	Biz ikimiz bilmeyeceğiz	Ben bilmeyeceğim	Türkçesi	

17. Muzâri Fiilin Cezmi (Tekil – İkil - Çoğul)

17.1. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârinin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.
2. Sonu meczûm (cezimli) olur.
3. Muzâriden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَنْثِيَةً (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	الْمَالُ لَمْ يَنْفَعِ صَاحِبَهُ

Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسٍ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	الشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسٍ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلَاسِكَ

17.2. Cahd-ı Müstağrak

Muzâri fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمْ yerine (لَمْ) getirilince; muzâri fiili cezmeder, mâzîye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ..madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْه (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	مُدَّكَّر (مُدَّكَّر) غَائِبُ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	مُؤَنَّث (مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	مُدَّكَّر (مُدَّكَّر) مُخَاطَبُ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	مُؤَنَّث (مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	مُشْتَرِك (مُشْتَرِك) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası

Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأْهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلِ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	الْبِنْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَانِ فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...dığı zaman, ..diği zaman, ..diğinde, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

17.3. Emr-i Hazır

Muzârî fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (ئ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılıır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	
تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	

أَكْتُبْنَ	أَكْتُبَا	أَكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَّ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أَكُلْ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُلْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُلْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُلْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاَقْرَأْهُ
Yerine otur.	اَجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اعْمَلَا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	ارْكَبْنَ السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

17.4. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari fiilin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki “nun” (ن) düşürülür. Başına emir lamı (لِ) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari

Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	Müzekker Emir
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	Müennes Muzari
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبْ	
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	Müennes Emir
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetede ki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

17.5. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	
لِنَكْتُبُ	لِنَكْتُبُ	لَأَكْتُبُ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası

Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لِأُدْرُسَ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

18. Gelecek Zaman (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)

Gelecek zaman için muzâri fiilin başına سَ ve سَوْفَ takısı getirilir. سَ takısı daha yakın bir gelecek için, سَوْفَ takısı ise daha uzak bir gelecekte yapılacak işler için kullanılır. İki takı da ...ecek, ...acak diye tercüme edilirler. Fiilin sonunda herhangi bir değişiklik olmaz. Bazen muzari fiil gelecek zaman ifade edebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Gelecek	Gelecek	Muzari
Gideceğim	سَوْفَ أَذْهَبُ	سَأَذْهَبُ	أَذْهَبُ
İçeceksin	سَوْفَ تَشْرَبُ	سَتَشْرَبُ	تَشْرَبُ
Gireceksin	سَوْفَ تَدْخُلِينَ	سَتَدْخُلِينَ	تَدْخُلِينَ
O bilecek	سَوْفَ يَعْلَمُ	سَيَعْلَمُ	يَعْلَمُ
O bayan bilecek	سَوْفَ تَعْلَمُ	سَتَعْلَمُ	تَعْلَمُ
Biz içeceğiz	سَوْفَ نَشْرَبُ	سَنَشْرَبُ	نَشْرَبُ
Siz içeceksiniz	سَوْفَ تَشْرَبُونَ	سَتَشْرَبُونَ	تَشْرَبُونَ
Siz bayanlar içeceksiniz	سَوْفَ تَشْرَبْنَ	سَتَشْرَبْنَ	تَشْرَبْنَ
Onlar bilecek	سَوْفَ يَعْلَمُونَ	سَيَعْلَمُونَ	يَعْلَمُونَ
O bayanlar bilecek	سَوْفَ يَعْلَمْنَ	سَيَعْلَمْنَ	يَعْلَمْنَ
O ikisi yazacak	سَوْفَ يَعْلَمَانِ	سَيَعْلَمَانِ	يَعْلَمَانِ
Siz ikini yazacaksınız	سَوْفَ تَشْرَبَانِ	سَتَشْرَبَانِ	تَشْرَبَانِ
Biz ikimiz içeceğiz	سَوْفَ نَشْرَبُ	سَنَشْرَبُ	نَشْرَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Dersi bugün yazacağım	سَأَكْتُبُ الدَّرْسَ الْيَوْمَ

Ödevi yapacak mısın?	هَلْ سَتَعْمَلُ الْوَأَجِبَ ؟
Gemide beraberine ne alacaksın?	مَاذَا سَتَأْخُذِينَ مَعَكَ فِي السَّفِينَةِ؟
Tatilde memleketine gidecek.	سَوْفَ يَذْهَبُ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِهِ
Öğretmen buradan doğruca eve gidecek.	سَتَذْهَبُ الْمُدْرِسَةَ مِنْ هُنَا إِلَى الْبَيْتِ مُبَاشَرَةً
Kalemleri satın alıp sonra resim çizeceğiz.	سَتَشْتَرِي الْأَقْلَامَ ثُمَّ نَرَسُمُ
Siz tatilde memleketinize gideceksiniz.	سَوْفَ تَذْهَبُونَ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِكُمْ
Siz bayanlar tatilde memleketinize gideceksiniz.	سَوْفَ تَذْهَبْنَ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِكُنَّ
Onlar bugün sahile gidecekler.	سَيَخْرُجُونَ إِلَى الشَّاطِئِ الْيَوْمَ
O bayanlar bugün sahile gidecekler.	سَيَخْرُجْنَ إِلَى الشَّاطِئِ الْيَوْمَ
O ikisi dersi bugün yazacaklar.	سَوْفَ يَكْتُبَانِ الدَّرْسَ الْيَوْمَ
O ikisi dersi yazacaklar.	سَوْفَ تَكْتُبَانِ الدَّرْسَ
Biz ikimiz kalemleri satın alıp sonra resim çizeceğiz.	سَتَشْتَرِي الْأَقْلَامَ ثُمَّ نَرَسُمُ

19. Emir Fiili (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)

19.1. Emr-i Hazır

Muzâri fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (أُ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إِ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılıdır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبْنَ	اُكْتُبَا	اُكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أُكَلِّ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُنْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُنْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُنْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاقْرَأْهُ
Yerine otur.	اجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اعْمَلُوا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	ارْكَبُوا السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

19.2. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari fiilin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki “nun” (ن) düşürülür. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Müzekker Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müennes Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	Müennes Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetedeki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

19.3. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (لِ) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	
لِنَكْتُبْ	لِنَكْتُبْ	لَأَكْتُبْ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَّةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لِأَدْرُسُ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

20. Kâne ve Benzerlerinden Bazıları

İrab (hareke) bakımından "إِنَّ ve Kardeşleri"nin tam tersine isimlerini ref haberlerini nasbederler. Kâne ve kardeşleri sekiz adet fiil-i mâzîden oluşur. Bu sekiz fiili mâzîden her birinin muzârî ile emri de aynı işi yapar. Yani, isim cümlesi olan mübtedâ ve haberin önüne gelip mübtedâyı merfû haberi de mansûb yapar. Bunlara nâkıs (eksik) fiiller de denir. Nâkıs fiil denmesinin sebebi; merfû ismiyle birlikte tek bir mânâ ifâde etmeyip ikinci ismi istemeleridir. حَضَرَ الْوَلَدُ (Çocuk geldi) deyince cümle anlamı yeterli olur fakat كَانَ الْجُو (Hava idi) deyince yetmez, mana eksik kalır. Yanına ikinci bir isim ilâve edilerek كَانَ الْجُو بَارِدًا (Hava soğuk idi) deyince mana tamamlanır.

Nâkıs veya Kâne benzeri olan fiiller ve işlevleri şunlardır:

بَاتَ	ظَلَّ	أَضْحَى	أَمْسَى	أَصْبَحَ	لَيْسَ	صَارَ	كَانَ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Soğuk şiddetlidir.	الْبُرْدُ شَدِيدٌ
Soğuk şiddetliydi.	كَانَ الْبُرْدُ شَدِيدًا

Çözümleme:

شَدِيدًا	الْبُرْدُ	كَانَ
Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiilin ismi (Mübteda)	
Harekesi fetha	Harekesi zamme	Nakıs Fiil
Nekre	Marife	

İsim cümlesinin kuralları nakıs fiilin ismi ve haberi için de geçerlidir.

20.1. كَانَ (..idi, oldu)

كَانَ fiilinin asıl manası ..idi olup nâkıs fiildir. Tam fiil olarak kullanıldığında ismi haberi şeklinde söylenmez. Çünkü o zaman mübtedâ haberin önünde değil bir fiil cümlesinin içinde (birleşik fiil olmak üzere) yardımcı fiil vazifesini görür. Bu durumda kânedeki gizli zamir kânenin ismi, fiil ise kânenin haberi olur.

Türkçesi	Arapçası
O yazdıydı.	كَانَ كَتَبَ
Gizli هُوَ kânenin ismi mahallen merfu كَتَبَ kânenin haberi mahallen mansup	
Sen hastaydın.	كُنْتَ مَرِيضاً
تَ kânenin ismi mahallen merfu مَرِيضاً kânenin haberi mansup	

Örnek:

كَانَ وَجِدَ	كَانَ يَفْرَأُ	كَانَ كَتَبَ
bulunmuştu	okuyordu	yazdı idi, yazmıştı

كَانَ mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse basit geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazdıydı.	كَانَ أَحْمَدُ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ başında فَدُ bulunan mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse bileşik geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazmıştı.	كَانَ أَحْمَدُ قَدْ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse geniş veya şimdiki zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazardı.	كَانَ أَحْمَدُ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ
Ahmet mektup yazıyordu.	

كَانَ başında gelecek zaman eki bulunan muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse gelecek zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazacaktı.	كَانَ أَحْمَدُ سَيَكْتُبُ الرِّسَالَةَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yolculuk faydalıydı.	كَانَتِ الرِّحْلَةُ مُمْتَعَةً
Hoca yoktu.	كَانَ الْأُسْتَاذُ غَائِبًا
Ders kolaydı.	كَانَ الدَّرْسُ سَهْلًا
Ev temiz idi.	كَانَ الْبَيْتُ نَظِيفًا
Kalabalık çoğaldı.	كَانَ الرِّجَالُ شَدِيدًا

كَانَ nin ismi de haberi de tamlama şeklinde gelebilir. Bu özellikler كَانَ nin diğer benzerleri için de geçerlidir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Müslümanların Kâbe'yi tavafı dün kolaydı.	كَانَ طَوَافُ الْمُسْلِمِينَ بِالْكَعْبَةِ سَهْلًا أَمْسٍ

Harf-i cer ya da zarfla başlayan ("var" manası ifade eden) cümle parçası mübtedâ değil öne geçmiş haberdir. (haber mukaddem). Var olan şey de muahhar mübtedâ olur. Böylece dolayısıyla (كَانَ)'nin haberi de öne geçmiş haber, (كَانَ) nin ismi de sonradan gelen isim olmuş olur.

Çözümleme:

رِجَالٌ	فِي الْغُرْفَةِ	كَانَ
Adamlar	odada	idi.
Nakıs fiilin ismi (Mübteda)	Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiil

İsmi fâil "Kâne" fiilinin haberi olunca geçmiş zamanın sürekli halini oluşturur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
O Allah'a secde ederdi.	هُوَ كَانَ سَاجِدًا لِلَّهِ

كَانَ fiili Allah ile kullanıldığında anlamı zamanla sınırlı değildir. Sadece geçmiş anlatmaz, durumu bildirir ve haberin sonsuz devamlılığını gösterir. كَانَ يَكُونُ ebedidir, ezeldir manalarına da gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah bilir ve hakîmdir.	كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Olumsuz كَانَ nin haberi muzâri olduğunda başında esreli bir (لِ) bulunabilir. Buna inkâr lâmi (lâmul cuhûd) denir ve yanında gizli bir (أَنَّ) olduğu düşünülür.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Arkadaş arkadaşına asla ihanet edecek değildir.	مَا كَانَ الصَّدِيقُ لِيَخُونَنَّ صَدِيقَهُ

20.2. صَارَ (oldu, dönüştü)

Bir halden diğer hale geçmeyi anlatır. (صَارَ يَصِيرُ)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Elbise kısa oldu.	صَارَ الثَّوْبُ قَصِيرًا
İki öğrenci çalışkanlaştı.	صَارَ الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَيْنِ
İki öğrenci sevilen oldu.	صَارَتِ التِّلْمِيذَتَانِ مَحْبُوبَتَيْنِ

20.3. أَصْبَحَ (sabah (vakti) oldu, sabahladı)

Mazi ve muzarisi (أَصْبَحَ يُصْبِحُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe güzel oldu.	أَصْبَحَتِ الْحَدِيقَةُ جَمِيلَةً
Meşgul oldular.	أَصْبَحُوا مَشْغُولِينَ
Onlar hemşire oldular.	أَصْبَحْنَ مَمْرَضَاتٍ

20.4. أَضْحَى (kuşluk (vakti) oldu, kuşlukladı)

Mazi ve muzarisi (أَضْحَى يُضْحِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Cadde kalabalık oldu.	أَضْحَى الشَّارِعُ مُزْدِحِمًا
Bulut yoğun oldu.	أَضْحَى الْعَمَامُ كَثِيفًا
Doktorlar meşgul oldu.	أَضْحَى الْأَطِبَّاءُ مَشْغُولِينَ

20.5. ظَلَّ (gündüz (vakti) oldu, devam etti)

Mazi ve muzarisi (ظَلَّ يَظَلُّ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Anne sabırlı olmaya devam etti.	ظَلَّتِ الْأُمُّ صَابِرَةً
Öğretmen talim (eğitim) hizmetinde devam etti.	ظَلَّ الْمُعَلِّمُ فِي خِدْمَةِ التَّعْلِيمِ
Kızlar avluda oynamaya devam etti.	ظَلَّتِ الْبَنَاتُ يَلْعَبْنَ فِي الْفِنَاءِ

20.6. أَمَسَى (akşam (vakti) oldu, akşamladı)

Mazi ve muzarisi (أَمَسَى يُمَسِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İşçi yorgun oldu.	أَمَسَى الْعَامِلُ مُتَعَبًا
Öğretmenler mutlu olarak akşamladı.	أَمَسَتِ الْمُدْرِسَاتُ سَعِيدَاتٍ
Öğrenci çalışkan oldu.	أَمَسَى التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا

20.7. بَاتَ (geceleyin oldu, geceledi)

Mazi ve muzarisi (بَاتَ يَبِيتُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hasta acı çeker oldu.	بَاتَ الْمَرِيضُ مُتَأَلِّمًا
Öğrenci çalışkan oldu.	بَاتَ التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا

İşçi yorgun oldu.	بَاتَ الْعَامِلُ مُتْعَبًا

(أَصْبَحَ أَضْعَى ظَلَّ أَمْسَى بَاتَ) kelimelerinin hepsi yardımcı fiil olarak صَارَ manasında kullanılabilir. Bunlara صَارَ benzerleri de denir. صَارَ (oldu) bir halden bir hale dönüşmeyi ifade ederken zaman mefhumu yoktur. Hepsi de “oldu” şeklinde tercüme edilebilir. Ancak ifade ettikleri zamanın anlamı zihnen muhafaza edilir.

*Yukarıda ikinci olarak verilen anlamlar tam fiil olarak kullanıldığında tercüme edilir. Mâzî muzâri emir olmak üzere bütün siygaları kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam hastanede sabahladı.	أَصْبَحَ الرَّجُلُ فِي الْمُسْتَشْفَى
Niçin öğrencilerden çoğu (öğrencilerin çoğu) orduda subay olmayı sever (ister)?	لِمَاذَا يُحِبُّ كَثِيرٌ مِنَ التَّلَامِيذِ أَنْ يُصْبِحُوا ضُبَّاطًا فِي الْجَيْشِ؟

Mesela ilk cümlede أَصْبَحَ yı tam fiil olarak kabul edersek, o zaman bu fiillerden sonraki isme أَصْبَحَ 'nın ismi ve haberi demeyiz. Fiil cümlesinin elemanları olarak أَصْبَحَ fiil الرَّجُلُ fâil, فِي الْمُسْتَشْفَى da mef'ûlün bih gayr-i sarîh olur.

Nakis fiillerden en çok kullanılanı صَارَ – لَيْسَ – كَانَ dır.

Not: Tahfif (kolaylık) kabilinden كَانَ'nin muzâri meczûmundan (يَكُنُّ) ve nehyinden bazen nun harfleri düşürülebilir. Bu kullanılış daha ziyade Kur'ân-ı Kerim ve eski metinlerde görülür.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İyilik olursa kat kat arttırır.	إِنْ تَكَ حَسَنَةً يُضَاعَفْهَا
Hâin olmadım.	لَمْ أَكُ خَائِنًا

Olumsuz كَانَ nin haberi başına zâid (بِ) harfi getirilince mana kuvvetlenmiş olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Orada asla yabancı değildir.	لَمْ يَكُنْ فِيهِ بَغْرِيْبٍ

Not: (لَيْسَ) fiili hariç diğerlerinin mâzî muzâri ve emri mevcuttur. لَيْسَ nin yalnızca mâzî çekimi vardır.

20.8. Ef'âlü'l-İstmrâr

Ef'âlü'l-İstmrâr denilen (devamlılık ifâde eden) fiiller de irab bakımından كَانَ ve kardeşleri gibidir. İsim cümlesinin başına geldiği takdirde mübtedâ ile haber üzerinde aynı etkiyi yaparlar. Birçok gramer kitabında كَانَ ve Kardeşleriyle birlikte zikredilmektedirler. Bu fiiller isminin haberiyle nitelenmesindeki sürekliliği anlatır ve şunlardır:

مَا دَامَ	مَا انْفَكَتْ	مَا فَتَيْ	مَا بَرِحَ	مَا زَالَ

Hepsi de "halâ, devam ediyor" manasındadır. Mâzî ya da muzâri olarak gelebilirler. Başlarındaki مَا olumsuzluk harfi olmasına rağmen fiile olumsuzluk değil devamlılık manası kazandırır. Aksi takdirde devamlılık vermez. Şimdi bunları örnekleriyle görelim:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hasta hâlâ hayattadır.	مَا زَالَ الْمَرِيضُ حَيًّا
Çocuklar hâlâ uyuyorlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ
Çocuk hâlâ hastadır.	مَا بَرِحَ الْوَلَدُ مَرِيضًا
Hasta hâlâ uyuyor.	لَا يَبْرُحُ الْمَرِيضُ نَائِمًا
Tüccar hâlâ doğrudur.	مَا فَتَيْ التَّاجِرُ صَادِقًا
Câhil inadında hâlâ ısrarlıdır.	لَا يَفْتَتُ الْجَاهِلُ مُصِرًّا عَلَى عِنَادِهِ
Hava hâlâ yağmurludur.	مَا انْفَكَتِ السَّمَاءُ مُمَطِرَةً
Meltem (ılık rüzgâr) hâlâ tatlıdır.	لَا يَنْفَكُ النَّسِيمُ عَلِيًّا
Işık zayıf olduğu müddetçe okuma.	لَا تَقْرَأُ مَا دَامَ النُّورُ ضَعِيفًا
Diri olduğum müddetçe Allah'a ibadet ederim.	أَعْبُدُ اللَّهَ مَا دُمْتُ حَيًّا
Aç olduğun müddetçe ye.	كُلْ مَا دُمْتَ جَائِعًا

Bu ilk dört fiil örneklerde görüldüğü gibi yalnız mâzî ve muzâri siygalarında gelir.

مَا دَامَ ...dığı müddetçe: Kendinden önce gelen cümlelerin müddetini kendinden sonraki cümleye bağlar. نَيْسَ gibi yalnız mâzî siygasında bulunur.

Not 1: كَانَ ve kardeşlerinden bu yana söylenen nâkis fiillerin isimleri müfred, tesniye ve cemi de gelse fiiller hep müfred gelir. Aksi takdirde normal fiil vazifesi görürler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki adam konuşuyorlardı.	كَانَ الرَّجُلَانِ يَتَكَلَّمَانِ
Çocuklar hâlâ uyumaktadırlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ

Not 2: Nâkıs fiillerin isimleri müzekkerse fiiller de müzekker, isimler müennes ise fiiller de müennes gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ev geniş değildir.	لَيْسَتْ الدَّارُ وَاسِعَةً
Mümin yaşadığı müddetçe namazı hiç terk etmeyecek.	لَنْ يَتْرُكَ الصَّلَاةَ مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ حَيًّا

Not 3: Nâkıs fiillerin haberleri isim cümlesinin haberi gibi müfred, cümle ve şibh-i cümle (zarf ve câr-mecrûr) olarak gelir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Müfred	Terbiyeli daima sevilir.	مَا زَالَ الْمُهْتَدِيُّ مَحْبُوبًا
İsim Cümlesi	Sabahleyin Ömer'in kızı uyuyordu.	كَانَ عُمَرُ بِنْتُهُ نَائِمَةً فِي الصَّبَاحِ
Fiil Cümlesi	Öğrenci hocasıyla konuşuyordu.	كَانَ الطَّالِبُ يَتَكَلَّمُ مَعَ أُسْتَاذِهِ
Zarf	Kız öğrenciler okulun önünde idi.	كَانَتِ الطَّالِبَاتُ أَمَامَ الْمُدْرَسَةِ
Câr- mecrûr	Statta seyirciler vardı.	كَانَ فِي الْمَلْعَبِ مُتَفَرِّجُونَ

21. Leyse ile Olumsuz Yapma

لَيْسَ değil, olmadı anlamına gelir. Muzârisi olmayan bir fiil olarak mâzî durumunda çekime girer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hizmetçi güçlü değildir.	لَيْسَ الْخَادِمُ قَوِيًّا
Ben fakir değilim.	لَسْتُ فَقِيرًا

لَيْسَ fiili ile yapılan cümlelerde haber kısmı iki şekilde gelir.

1- Mansûb durumda;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Sen mümin değilsin.	لَسْتَ مُؤْمِنًا
Onlar mü'min değiller.	إِنَّهُمْ لَيْسُوا مُؤْمِنِينَ

2- Manayı te'kîd için (بِ) harfi cerine bağlı mecrûr olarak;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu bir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا شَيْئًا
Bu hiçbir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا بِشَيْءٍ

Nâdiren olumsuzluk edatı olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağmıyor.	لَيْسَ يَسْقُطُ الْمَطَرُ

Leys'e benzeyen edatlar denen (لَا) (لَا تَ) (مَا) (إِنْ) mübtedâ ve haber cümlesinin başına getirilerek kullanılmakta لَيْسَ gibidir. Hepsi de "yok, değil" manasınadır.

لَيْسَ gibi görev yapar, ismini ref, haberini nasbeder. İsmi belirli veya belirsiz olarak gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam ayakta değildir.	إِنَّ رَجُلًا قَائِمًا
Zeyd ayakta değildir.	إِنَّ زَيْدًا قَائِمًا

مَا: Hem belirli hem belirsiz isme gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senden hayırlı kimse yoktur.	مَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْكَ

Bu ihmal edilmiş değildir.	مَا هَذَا مُهْمَلًا

لَا: Yalnız belirsiz ismin başına getirilir. لَيْسَ gibi kullanıldığı azdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ondan hayırlı bir kimse yoktur.	لَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْهُ
Kaçan adam yoktur.	لَا رَجُلٌ هَارِبًا

مَا ve لَا'nın haberlerine (بِ) harf-i ceri getirilebilir. Bu cer te'kit ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu hiçbirşey değildir.	مَا هَذَا بِشَيْءٍ
Ali asla huzurlu değildir.	مَا عَلَيَّ بِهَادِيٍّ

Bu cümleler إِنَّ cümlesine gelen te'kid lâmi gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten Ali huzurludur.	إِنَّ عَلِيًّا لِهَادِيٍّ

لَا تَ manasındadır. İsmi ref haberini nasb eder. Başında bulunduğu isim cümlesinin kısımları zaman isimlerinden biri olur. Ancak kullanıldığı ifadede mübtedâ ile haberi birarada zikredilmez. İkisinden birisi, genellikle mübtedâ (لَا تَ'nin ismi) mahzûf olur (düşürülür), haberi kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Pişmanlık vakti değildir.	لَا تَ وَقْتٌ نَدَامَةٍ
(Artık) kurtulma zamanı değildir.	لَا تَ حِينَ مَنَاصٍ

22. Muzâri Fiilinin Nasbı (Tekil - İkil - Çoğul)

Aşağıdaki edatlardan birisi fiil-i muzârinin başına gelirse muzâri fiilin sonunu nasb eder (fetha yapar). Cemi müennes nunları hariç (ن) nunlarını düşürür. Bu edatlar şunlardır:

أَنْ	لَنْ	كَيْ	إِذَنْ	حَتَّى	لِ	أَلْفَاءُ السَّبَبِيَّةِ

Nasb edatlarından herhangi biri fiili muzarinin başına gelirse fiil çekimi şu şekilde olur.

Örnekler:

جَمْعُ (Çoğul)	تَنْبِيْةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
أَنْ يَكْتُبُوا	أَنْ يَكْتُبَا	أَنْ يَكْتُبَ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onların yazması	O ikisinin yazması	Onun yazması	Türkçesi	
أَنْ يَكْتُبْنَ	أَنْ تَكْتُبَا	أَنْ تَكْتُبِ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizlerin yazması	Siz ikinizin yazması	Senin yazman	Türkçesi	
أَنْ تَكْتُبْنَ	أَنْ تَكْتُبَا	أَنْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bizlerin yazması	Biz ikimizin yazması	Benim yazmam	Türkçesi	

22.1. أَنْ (mek, mak)

Muzâri fiili nasbederek masdara çevirir. Mâzî fiilin de önüne gelir, ancak mebni olduğu için sonuna tesir edemez. En çok kullanılan nasb edatıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çay içmek istiyorsun.	تُرِيدُ أَنْ تَشْرَبَ الشَّايَ
Kur'ân'ı anlamak istiyoruz.	نُرِيدُ أَنْ نَفْهَمَ الْقُرْآنَ

22.2. لَنْ (asla ...meyecek, mayacak)

Daha önce de gördüğümüz gibi muzâri fiilin manasını olumsuz istikbale çevirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Seninle asla eve gitmeyeceğim.	لَنْ أَذْهَبَ مَعَكَ إِلَى الْبَيْتِ

Gerçekten ben eşeğe hiç binmeyeceğim.	إِنِّي لَنْ أَزْكَبَ الْجِمَارَ

22.3. كِي (...mek için, ..mak için)

Sebeb bildirir. Daha çok aynı manada لِكِي olarak kullanılır ve sadece muzâri fiilin önüne gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dersimi ezberlemek için okuyorum.	أَقْرَأُ دَرْسِي كِي أَحْفَظُ
Öğrenciler başarmak için çalışıyor.	يَجْتَهِدُ التَّلَامِيذُ لِكِي يَنْجَحُوا

Burada mesela birinci cümlede (أَقْرَأُ دَرْسِي) temel cümle, (كِي أَحْفَظُ) ise yan cümleciktir.

22.4. لِي (...mek için, ..mak için, ..sın diye)

(Lâmu't-ta'lîl) كِي gibi sebep bildirir. Aynı manada (لِأَنَّ) şeklinde açıkça yazılmış halde de gelebilir. Lâmu't-ta'lîl'den sonra (أَنَّ) gelmediği takdirde bu fiilin mukadder yani gizli (أَنَّ) ile nasbedilmiş olduğuna hükmedilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Anlaması için dersi açıkladım.	شَرَحْتُ الدَّرْسَ لِيَفْهَمَ
Sanatçı meşhur olmak için başkente gitti.	سَافَرَ الْفَنَّانُ إِلَى الْعَاصِمَةِ لِيَشْتَهَرَ

لِي den önce olumsuz "كَأَنَّ" veya türevlerinden biri geçerse olumsuzluğu kuvvetlendirir ve "lâmu'l-cuhûd" (inkar lâmi) adını alır. Olumsuz "كَأَنَّ"nin haberinin başındaki muzari fiili naspeder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah onlara asla zulmedecek değildir.	مَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ
Allah size gaybı da bildirecek değildir.	وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ

22.5. إِذَا - إِذْنُ (öyleyse, o zaman, o halde)

Daha çok istikbal ifade eden cümlelere bazan de şart edatlarına cevap olarak gelir. إِذْنُ in muzâri fiili nasbetmesi için cevap cümlesinin ve muzâri fiilin hemen başında olması gerekir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası

Ben çok okuyorum. Öyleyse başarısın.	أَنَا أَقْرَأُ كَثِيرًا. إِذْنُ تَنْجَحَ
Ben Arapça'yı çok çalışıyorum. O halde Kur'ân'ı anlayacaksın.	أَنَا أَجْتَهِدُ الْعَرَبِيَّةَ كَثِيرًا. إِذَا تَفَهَمَ الْقُرْآنَ

Eğer muzâri fiilden sonra gelirse naspetmez.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öyleyse ben giderim.	أَنَا أَذْهَبُ إِذْنُ

Muzâri fiilsiz veya fiilsiz cümlelerde de kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
O halde o doğrudur.	إِذَا هَذَا هُوَ لَصَحِيحٌ

22.6. حَتَّى (....ıncaya kadar)

...inceye kadar, ..e, ..a kadar, ta ki, nihayet, ...diye, ..mek için, ...mak için anlamlarına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuklar doyuncaya kadar yedi.	أَكَلَ الْأَطْفَالُ حَتَّى شَبِعُوا
Arabaya bindim ki okula erken varayım.	رَكِبْتُ السَّيَّارَةَ حَتَّى أَحْضَرَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ مُبَكَّرًا

22.7. الْفَاءُ السَّبَبِيَّةُ

Atıf harfidir. Bu harfle, cümlenin ilk kısmı sonraki kısmın oluşmasına sebep olur. Birincisi gerçekleşirse ikinci kısım da gerçekleşir. Fâ-i sebebiyye'nin muzâri fiili gizli (أَنَّ)le nasbetmesi için kendinden önce ya nefî (olumsuz) veya taleb (emir, nehiy, soru, temenni) gelmelidir

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evini bilmiyorum ki ziyaret edeyim.	لَا أَعْرِفُ بَيْتَهُ فَأَزُورُهُ
Derslerinize çalışın ki imtihanında başarılı olasınız.	أَدْرُسُوا دُرُوسَكُمْ فَتَنْجَحُوا فِي الْإِمْتِحَانِ

23. Mâzî Fiil (Meçhûl)

Fiiller aktif ve pasif olmak üzere ikiye ayrılır. Fâili belli olana Arapça'da ma'lûm fiil (aktif, etken fiil) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bekir ata vurdu.	ضَرَبَ بَكْرُ الْحِصَانِ

İşi yapan fâil (Bekir) bu cümlede bellidir. Fiili ma'lûmdur. Fâili belli olmayan (pasif, edilgen) fiile ise meçhûl fiil denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata vuruldu.	ضُرِبَ الْحِصَانُ

Fâil belli olmadığından bu cümledeki fiil meçhûldür. Mâzî ma'lûm fiili meçhûl yapmak için üç harfli fiilin baş harfi ötre, ikinci harfi esre yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Yazıldı	كُتِبَ	Yazdı	كَتَبَ
Açıldı	فُتِحَ	Açtı	فَتَحَ
Bilindi	عُلِمَ	Bildi	عَلِمَ
İçildi	شُرِبَ	İçti	شَرِبَ
Yenildi	أُكِلَ	Yedi	أَكَلَ

Meçhûl fiil cümlesinde, fâil olmadığı için cümlelerin mef'ûlü, fâil yerine geçer. Arapça'da buna nâib-i fâil (failin vekili) denir ve son harfi fâil gibi ötre okunur.

Örnek:

الدَّرْسُ	كُتِبَ
Naibu Fail Harekesi Zamme	Meçhul Fiil

Meçhul mazi fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri

ضُرَيْتُ	Ben vurdum.	ضُرَيْتُ
ضُرَيْتِ	Sen vurdun.	ضُرَيْتِ
ضُرَيْتُ	O vurdu.	ضُرِبَ
ضُرَيْنَا	Biz vurduk.	ضُرَيْنَا
ضُرَيْتُمْ	Siz vurdunuz.	ضُرَيْتُمْ
ضُرِينِ	Onlar vurdular.	ضُرِبُوا
ضُرَيْتَنَا	O ikisi vurdu.	ضُرِبَا
ضُرَيْتُمَا	Siz ikiniz vurdunuz.	ضُرَيْتُمَا
ضُرَيْنَا	Biz ikimiz vurduk.	ضُرَيْنَا

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
فُتِحُوا	فُتِحَا	فُتِحَ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar açıldı.	O ikisi açıldı.	O açıldı.	Türkçesi	
فُتِحْنَ	فُتِحَتَا	فُتِحَتْ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizler açıldınız.	Siz ikiniz açıldınız.	Seni açıldın.	Türkçesi	
فُتِحْتُمْ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتَ	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bizler açıldık.	Biz ikimiz açıldık.	Ben açıldım.	Türkçesi	

Not: Mazi meçhul fiili sadece فُعِلَ kalıbında bulunur. فَعُلَ kalıbında (5. bab) bulunan mazi malumların meçhulü yoktur. Bu kalıp üzerinde bulunan tüm fiillerin hepsi lazımdır. Lazım fiilin meçhulü olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğretmen defteri öğrenciden aldı.	أَخَذَتِ الْمُعَلِّمَةُ الدَّفْتَرَ مِنَ التِّلْمِيذِ

Defter öğrenciden alındı.	أُخِذَ الدَّفْطَرُ مِنَ التَّلْمِيزِ
Takım maçı son anda kazandı.	كَسَبَ الفَرِيقُ المُبَارَاةَ فِي آخِرِ لَحْظَةٍ
Maç son anda kazanıldı.	كُسِبَتِ المُبَارَاةُ فِي آخِرِ لَحْظَةٍ
Hasta ilacı içti.	شَرِبَتِ المَرِيضَةُ الدَّوَاءَ
İlaç içildi.	شُرِبَ الدَّوَاءُ
Hasan öğretmenlere teşekkür etti.	شَكَرَ حَسَنُ المُدْرِسِينَ
Öğretmenlere teşekkür edildi.	شُكِرَ المُدْرِسُونَ
Ömer bisiklete bindi.	رَكِبَ عُمَرُ الدَّرَاجَةَ
Bisiklete binildi.	رُكِبَتِ الدَّرَاجَةُ

24. Mâzî Fiilinin Olumsuzu (Meçhûl)

Meçhul mazi fiil normal mazi fiil gibi olumsuz yapılır. مَا ve لَا edatları kullanılır. Ancak مَا daha çok kullanılır. لَمْ ve لَمَّا edatları muzafî fiilin başına gelir. Anlam açısından mazi kabul edilirler. Yaygın bir şekilde kullanılırlar. Örnekler ve daha fazla bilgi için ilgili bölüme bakınız.

25. Meçhûl Çatılı Fiille Soru

Meçhul çatılı fiille soru malum fiillerde aynı şekilde yapılır. Aralarında özel bir fark yoktur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Sınıftan niçin çıkarıldın?	لِمَ خُرِجْتَ مِنَ الفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıkarıldım.	خُرِجْتُ مِنَ الفَصْلِ لِأَغْسِلَ وَجْهِي	Cevap
Okula kiminle gidildi?	مَعَ مَنْ ذُهِبَ إِلَى المَدْرَسَةِ؟	Soru
Okula Ali ile gidildi.	ذُهِبَ مَعَ عَلِيٍّ إِلَى المَدْرَسَةِ	Cevap
Buraya nasıl gelindi?	كَيْفَ قُدِمَ هُنَا؟	Soru
Buraya yürüyerek gelindi.	قُدِمَ هُنَا مَاشِيًا	Cevap
Nereye gidildi?	إِلَى أَيْنَ ذُهِبَ؟	Soru

Okula gidildi.	ذُهِبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Kaç kitap okundu?	كَمْ كِتَابًا قُرِئَ؟	Soru
Bir kitap okundu.	قُرِئَ كِتَابٌ	Cevap
Konu anlaşıldı mı?	هَلْ فُهِمَ الْمَوْضُوعُ؟	Soru
Evet, konu anlaşıldı.	نَعَمْ، فُهِمَ الْمَوْضُوعُ	Cevap
Ne içtin?	مَاذَا شَرِبَ؟	Soru
Çay içtim.	شَرِبَ الشَّايَ	Cevap
Sınıftan niçin çıkarıldın?	لِمَاذَا خُرِجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıkarıldım.	خُرِجْتُ مِنَ الْفَصْلِ لِأَغْسِلَ وَجْهِي	Cevap
Hangi kalemle yazıldı?	بِأَيِّ قَلَمٍ كُتِبَ؟	Soru
Siyah kalemle yazıldı.	كُتِبَ بِالْقَلَمِ الْأَسْوَدِ	Cevap
Kahire'ye ne zaman gidilecek?	مَتَى سَسُوفِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ؟	Soru
Kahire'ye bugün gidilecek.	سَسُوفِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ الْيَوْمَ	Cevap

26. İsm-i Mevsuller (Tekil, İkil, Çoğul)

Kendinden sonra gelen sıla cümlesiyle kendinden önceki kelimeyi veya cümledeki yerini (kendisinin karşılık geldiği ögeyi) açıklayan isimlerdir.

26.1. Müşterek İsm-i Mevsûl

Müzekker ve müennesi, tekil ve çoğulu için ayrı ayrı lafzı bulunmayıp hepsi için ortak kullanılan ism-i mevsûle müşterek ism-i mevsûl denir. Bunlara genel ya da ortak ism-i mevsûller de denebilir.

ki o kimse, ki o şey, herhangi, hangi	أَيُّ	ki o şey	مَا	ki o kimse	مَنْ

(مَنْ) hem müzekker hem müennes ortak olmak üzere akıllı varlıklar (insanlar) için, (مَا) ise genellikle insanlardan başkası için, hayvan ve eşya için kullanılır. (أَيُّ) ise her ikisi için de kullanılır. (مَا) (مَنْ) ortak ism-i mevsulleri durumuna göre bütün kişileri belirtmek için has ism-i mevsullerin yerine kullanılır. Müfred ve müzekkerleri de aynı olduğu için hem müfred hem de cemi manasına geçer. Hangi şahıs için kullanıldığı ism-i mevsulden sonra gelen sıla cümlesindeki zamirden anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gördüğüm adam geldi.	جَاءَ مَنْ رَأَيْتُهُ
Gördüğüm kadın geldi	جَاءَ مَنْ رَأَيْتُهَا
Evinize gelen kimseyi (adamı) gördüm.	رَأَيْتُ مَنْ جَاءَ إِلَى بَيْتِكُمْ
Çalışan kimse muvaffak olacaktır.	سَوْفَ يُوَفِّقُ مَنْ يَجْتَهِدُ
Kitaplardan istediğimi (istediğim şeyi) yazarım.	أَكْتُبُ مَا أَطْلُبُ مِنَ الْكُتُبِ

أَيُّ (herhangi, hangi) kelimesinin yerine (مَنْ) ve (مَا) konabiliyorsa ism-i mevsul olur ancak mu'rabtır (duruma göre son harekesi değişir). Diğerleri kadar kullanılmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Faydalı olanı oku.	إِقْرَأْ أَيًّا نَافِعًا
Görevini yapan kimse hoşuma gider.	يُعْجِبُنِي أَيُّ أَدَى وَأَجِبُهُ
Hangisinin cesur olduğunu biliyoruz.	نَعْلَمُ مَنْ هُوَ شَجَاعٌ
Hangisinin cesur olduğunu biliyoruz.	نَعْلَمُ أَيُّهُمْ هُوَ شَجَاعٌ

Mesela son cümlede (أَيُّ) yerine (مَنْ) konabildiği için ism-i mevsuldür ve fâili sorduğu için zamme ile merfûdur. Esasen (أَيُّهُمْ) den sonrası (نَعْلَمُ) fiilinin mahallen mansub mef'ûlü'dür.

(أَيُّ) aynı zamanda isimlere muzâf olur, anlamını muzâf olduğu isimden alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci Kur'ân'dan seçtiği herhangi bir sûreyi ezberler.	يَحْفَظُ التِّلْمِيذُ أَيَّ سُورَةٍ يَخْتَارُ مِنَ الْقُرْآنِ
Şehirde herhangi bir camide namaz kılarız.	نُصَلِّي فِي أَيِّ مَسْجِدٍ فِي الْمَدِينَةِ

(أَيُّ) kelimesinin müennesi (أَيَّةٌ) dur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası

Bunu söyleyenin kadınlardan hangisi olduğunu söyleme	إِحْفَظْ آيَةَ النِّسَاءِ قَالَتْ هَذَا
Çalışkan olan kız öğrenci başarır.	تَنْجِحُ آيَةَ الطَّالِبَاتِ هِيَ مُجْتَهِدَةٌ

مَنْ ve مَا lar başa geldiği zaman soru işareti olduğu gibi, cümledeki yerine göre çoğul manası taşıyan ism-i mevsul olabilirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senin yanındakiler ölür fakat Allah'ın yanındakiler bâkidir.	مَا عِنْدَكَ يَمُوتُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
Göklerde ve yerde bulunanlar (bulunan şeyler) O'nundur.	لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

26.2. Hususî İsm-i Mevsul

Müzekker ve müennesleriyle birlikte müfred, tesniye ve cemileri bulunan ism-i mevsullerdir. Tesniyeleri hariç mebnidirler.

Cem	Tesniye	Müfred	
الَّذِينَ	الَّذَانِ	الَّذِي	Müzekker ref hali
الَّذِينَ	الَّذَيْنِ	الَّذِي	Müzekker nasp ve cer hali
O kimseler	O iki kimse	O kimse	
الَّتِي - الَّلَّوَاتِي	الَّتَانِ	الَّتِي	Müennes ref hali
الَّتِي - الَّلَّوَاتِي	الَّتَيْنِ	الَّتِي	Müennes nasp ve cer hali

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Beni döven adam geldi.	جَاءَ الرَّجُلُ الَّذِي ضَرَبَنِي
Kardeşimi ziyaret eden (kimse)leri gördüm.	رَأَيْتُ الَّذِينَ زَارُوا أَخِي
Bana öğreten kadın geldi.	جَاءَتِ الْمَرْأَةُ الَّتِي عَلَّمَتْنِي
Bahar insanların sevdiği mevsimdir.	الرَّبِيعُ هُوَ الْفَصْلُ الَّذِي يُحِبُّهُ النَّاسُ

Arapça'da her ism-i mevsulden sonra görüldüğü gibi kendinden önceki kelimeyi açıklayan ve manasını tamamlayan bir ilgi cümlesi mutlaka bulunur. Buna sıla cümlesi denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Beni yaratan Allah'a ibadet ederim.	أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَنِي

خَلَقَنِي cümlesi اَلَّذِي den önce gelen الله kelimesini açıklamaktadır.

İsm-i mevsullerden her biri tekil çoğul, müzekker ya da müennes oluşlarına göre kullanılır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
(Kendisini) gördüğüm kimse geldi.	جَاءَ الَّذِي رَأَيْتُهُ	Müfret
(Kendilerini) gördüğüm kimseler geldi.	جَاءَ الَّذِينَ رَأَيْتُهُمْ	Cemi
(Kendilerini) gördüğüm iki kişi geldi.	جَاءَ اللَّذَانِ رَأَيْتُهُمَا	Tesniye
Giden iki kişiyi gördüm.	رَأَيْتُ اللَّذَيْنِ ذَهَبَا	Tesniye

Böylece artık cümle, temel cümleye bağlanan içinde fiil de bulunabilen bir yan cümlecik daha almış, basit cümleden bileşik cümle haline gelmiştir.

Hususi ism-i mevsuller hem akıllılar hem de eşya ve hayvanlar için kullanılır. (الَّذِينَ) akıllıların çoğulu için kullanılır. (الَّتِي) ve (مَا) akılsız çoğullar içinde kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yazdığın makaleleri okudum.	قَرَأْتُ الْمَقَالَاتِ الَّتِي كَتَبْتَهَا
Yazdığın makaleleri okudum.	قَرَأْتُ مَا كَتَبْتَ مِنْ مَقَالَاتٍ

İsm-i mevsul marife isimden sonra geldiğinde sıfat olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuduğun kitabı okudum.	قَرَأْتُ الْكِتَابَ الَّذِي قَرَأْتَهُ

Bu cümlede , (الَّذِي) (الَّذِي) kelimesinin sıfatıdır.

Belirsiz nekre bir kelimedenden sonra mevsul kullanılmaz fakat varmış gibi tercüme edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(Sizden) bizi İslâm'a çağıran bir peygamber geldi.	قَدْ جَاءَ رَسُولٌ (مِنْكُمْ) دَعَانَا إِلَى الْإِسْلَامِ

26.3. Sıla Cümlesinin Özellikleri

Sıla cümlesi âid (bağlaç) denilen açık veya gizli bir zamirle mevsul isme bağlıdır. Bu zamir açık değilse kişi onu mevsul ismin türüne göre takdir eder. Aid zamiri sayı, müzekkerlik-müenneslik yönünden mevsul isme uygun olur.

İsm-i mevsuldan sonraki sıla cümlesi; isim cümlesi, fiil cümlesi, şibh-i cümle (cümle benzeri) olarak zarflı ya da harf-i cerli cümle parçalarıyla ana cümleye bağlanır.

İsim Cümlesi olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Güzel olan bayan geldi.	حَضَرَتِ السَّيِّدَةُ الَّتِي هِيَ جَمِيلَةٌ

Fiil Cümlesi olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gelen adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ الَّذِي جَاءَ

Şibh-i Cümle (Zarflı cümle parçası) olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Önündeki kalemi aldım.	أَخَذْتُ الْقَلَمَ الَّذِي أَمَامَكَ

Şibh-i Cümle (Harf-i cerli cümle parçası) olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçedeki kuşları gördüm.	رَأَيْتُ الطُّيُورَ الَّتِي فِي الْحَدِيقَةِ

Aid zamiri bazen terkedilebilir. Fakat ismi mevsul kendisinden sonra gelen ve harf-i ceri olan bir fiilin mef'ûlü ise zamirin harf-i cere eklenmesi zorunludur:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kendilerine gittiğimiz kadınlar	إِنَّ النِّسَاءَ اللَّاتِي دَخَلْنَا عَلَيْنَهُنَّ
Onların getirdikleri bu şeyler nedir?	مَا هَذِهِ الْأَشْيَاءُ الَّتِي جَاءُوا بِهَا؟

26.4. İsm-i Mevsulun Cümlenin Unsurlarından Biri olması

İsmi mevsul; fâil, mef'ûl ya da mübtedâ, haber ve nevasihtan (inne, kane ve kardeşleri) birinin ismi ve haberi gibi herhangi bir unsuru olabilir. O zaman cümle içindeki yerine göre mahallen merfû, mahallen mansûb ya da mahallen mecrûr olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Emri işiten kimse secde etti.	سَجَدَ الَّذِي سَمِعَ الْأَمْرَ	Fâil
Bilene sor.	إِسْأَلُ مَنْ يَعْرِفُ	Mefûl
Okuyan kimse öğrenir	الَّذِي يَقْرَأُ يَتَعَلَّمُ	Mübtedâ
Bu (kendisini) kitaplarında buldukları peygamberdir.	هَذَا هُوَ النَّبِيُّ الَّذِي وَجَدُوا (وَجَدُوهُ) فِي كِتَابِهِمْ	Haber
Şüphesiz ki okuyan kimse öğrenir.	إِنَّ مَنْ يَقْرَأُ يَتَعَلَّمُ	İnne'nin ismi

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Fakülteye giden iki öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَيْنِ اللَّذَيْنِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Fakülteye giden iki öğrenci döndü.	عَادَ الطَّالِبَانِ اللَّذَانِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Fakülteye giden iki öğrenciye selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبَيْنِ اللَّذَيْنِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Giden öğrencileri gördüm	رَأَيْتُ الطُّلَّابَ الَّذِينَ ذَهَبُوا
Giden iki (kız) öğrenci döndü.	عَادَتِ الطَّالِبَتَانِ اللَّتَانِ ذَهَبَتَا

Giden iki (kız) öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَتَيْنِ اللَّتَيْنِ ذَهَبَتَا
Giden (kız) öğrencileri gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَاتِ اللَّاتِي ذَهَبْنَ
Evle ilgilenen annemdir.	أُمِّي هِيَ الَّتِي تَرْعَى الْبَيْتَ
Sınavda başarılı olan geldi.	وَصَلَ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Kongreye katılanları gördüm.	رَأَيْتُ الَّذِينَ يَشْتَرِكُونَ فِي الْمَوْثَمِرِ
Sınavda başarılı olan öğrenci Hasan'dır.	الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ حَسَنٌ
Bu, sınavda başarılı olan öğrencidir.	هَذَا هُوَ الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Sınavda başarılı olan öğrenci geldi.	وَصَلَ الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Sınavda başarılı olan öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Kur'ân-ı Kerîm okuyan (erkek) çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ الطِّفْلَ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ
Arkadaşına yardım eden kızı gördüm.	رَأَيْتُ الْبِنْتَ الَّتِي تَنْصُرُ صَدِيقَتَهَا
Bana yardım edene teşekkür ettim.	شَكَرْتُ مَنْ نَصَرَنِي
Ödülü kazanan öne çıktı.	تَقَدَّمَ مَنْ حَصَلَ عَلَى الْجَائِزَةِ
Müslüman diğer Müslümanların dilinden ve elinden güvende olduğu kimsedir.	الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ
Söylediğim doğrudur.	مَا قُلْتُهُ هُوَ الصَّوَابُ
Mahmut gördüğünü anlattı.	حَكَى مَحْمُودٌ مَا شَاهَدَهُ
Adam yapmadığını söylüyor.	يَقُولُ الرَّجُلُ مَا لَا يَفْعَلُهُ
Allah'a kulluk eden kurtuldu. (Bayan)	نَجَتْ مَنْ عَبَدَتْ اللَّهَ
Allah'a kulluk edenler kurtuldu. (Bayan)	نَجَتْ مَنْ عَبَدَنَ اللَّهَ
Kur'ân-ı Kerim'i ezberleyene uğradım.	مَرَرْتُ بِمَنْ حَفِظَ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ

27. (أَنَّ)'ni Mastariye

أَنَّ Muzâri fiili nasbederek masdara çevirir. Mâzî fiilin de önüne gelir, ancak mebni olduğu için sonuna tesir edemez. En çok kullanılan nasb edatıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çay içmek istiyorsun.	تُرِيدُ أَنْ تَشْرَبَ الشَّايَ
Kur'ân'ı anlamak istiyoruz.	نُرِيدُ أَنْ نَفْهَمَ الْقُرْآنَ
Dersimi yazmak istiyorum.	أُرِيدُ أَنْ أَكْتُبَ دَرْسِي
Eve gitmek istiyorsun.	تُرِيدِينَ أَنْ تَذْهَبِي إِلَى الْبَيْتِ
Sabretmeniz sizin için hayırlıdır.	أَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ
Beşir memleketindeki hastalara yardım etmek için doktor olmak istiyor.	يُرِيدُ بَشِيرٌ أَنْ يَكُونَ طَبِيباً لِيُسَاعِدَ الْمَرْضَى فِي بَلَدِهِ
Fatıma derslerini müzakere etmek istiyor.	تُرِيدُ فَاطِمَةُ أَنْ تَسْتَذَكِرَ دُرُوسَهَا
Çocuklar babalarından kendilerini başkente götürmesini istedi.	طَلَبَ الْأَوْلَادُ مِنْ وَالِدِهِمْ أَنْ يَأْخُذَهُمْ إِلَى الْعَاصِمَةِ
İnsan, (kendisinin) başıboş bırakılacağını mı sanır!	أَ يَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى
Ateşten çıkmak isterler.	يُرِيدُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ

28. Mübteda Haber Uyumu (Tekil, İkil, Çoğul)

Haber tek bir kelime olduğunda mübteda ile haber arasında uyum gerekir. Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكَتُبُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ

Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ
Müennes ve çoğul (akılsız)	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمُحَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

29. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ) Gelmesi

Mazi fiilin başına قَدْ geldiğinde zaman ve anlam değişikliği olur.

1- miş'li geçmiş zaman yapar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet Arapça çalıştı.	دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ
Ahmet Arapça çalışmış.	قَدْ دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ

2- Kesinlik ve vurgu katar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yapacağımı unuttum.	نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ
Ne yapacağımı (kesinlikle) unuttum.	قَدْ نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ

3- وَقَدْ durum bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Doktor geldiğinde hasta ölmüştü.	جَاءَ الطَّيِّبُ وَقَدْ مَاتَ الْمَرِيضُ
Camiye girdiğimde imam Fatih'a'yı okumayı bitirmişti.	دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَقَدْ قَرَأَ الْإِمَامُ الْفَاتِحَةَ

30. Muzâri Fiilinin Başına (كَانَ) Gelmesi

كَانَ muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse geniş veya şimdiki zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazardı.	كَانَ أَحْمَدُ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ
Ahmet mektup yazıyordu.	

كَانَ başında gelecek zaman eki bulunan muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse gelecek zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazacaktı.	كَانَ أَحْمَدُ سَيَكْتُبُ الرِّسَالَةَ

31. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ كَانَ) Gelmesi

Mazi fiilin başına قَدْ كَانَ geldiğinde geçmiş zamanın hikâyesi olur. Gelmişti gibi.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmişti.	قَدْ كَانَ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
Ahmet Arapça çalışmıştı.	قَدْ كَانَ دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ

**Bu kitap Anadolu İmam-Hatip Liselerinde
derse giren öğretmenler ve 10. Sınıf
öğrencileri için kaynak olarak
hazırlanmıştır. Sadece 10. Sınıf konularını
içermektedir. Konular örnekleriyle birlikte
anlatılmıştır. Gereken yerlerde detaya
girilmiştir. Ancak 10. Sınıf çerçevesi dışına
çıkılmamıştır.**